

ગજરા માણની વારતા

છપાવી પ્રસીધ કરનાર શુક સેલર
જગજીવન દલપતરામ

૧૪૦૬

અમદાવાદમાં

કાગદીએળ નજીક જીમાં મથીદની સામે
શ્રી. ફેસ્ટમજી ડોસાભાઈના મકાનમાં
અમદાવાદ વિક્ટોરીઆ પ્રેસમાં
શા. નાથાભાઈ લલુભાઈએ

છાપી

સંવત ૧૯૩૭—સને ૧૯૮૧

કિંમત રૂ ૦-૬-૦

નતામાત્ર દણ્ડના જોડાણ તથા પાંચ સ્ત્રી પરસ્પર રહેલા હોય અને દશ
 માણે લોકોમાં બાહ્ય ન દેખાતી હોય તો તે અમલદારને તેને ખપ્પર આપવી કે
 તે જવાની છુટ છે. અને તે સ્ત્રીને જવાને યોગ્ય વખત આપ્યા પછી તથા જતા રે
 હોય સુગમતા આપ્યા પછી, પકડવા સાર તે ઘોરડામાં જવાને તે મુખ્યત્વાર છે.

૬૮મી કલમનો સુધારો. ૫૭. ૩૩૯ મી કલમના ચોથા પારેગ્રાફમાં “કરવું”

આ શબ્દની પાછળ “ઘોરડાના યોગ્ય અમલદારને” આ

જો હાખલ કરવા; અને તેજ પારેગ્રાફમાં હેઠળ લખેલા શબ્દો ઉમેરવા (એટલે;—
 અને ત્યાર પછીનાં કાંઈ ભરણાં (જો હોય તો) જે અમલદારને સ્વાધીત તુરંગ હશે
 તે અમલદારને કરવાં.”

૭૪મી કલમનો સુધારો. ૫૮. ૩૪૧ મી કલમની (અ), (ખ), (ક), (ઙ)

અને (ઘ) રકમને અને વિશેષ ઠરાવને બદલે હેઠળ લખેલો

મજકુર હાખલ કરવો (એટલે);—.

“(અ.) તુરંગમાં મોકલવા વિશેષનાં વારંટમાં કહેલી રકમ જે અમલદારને સ્વા
 ધીત તુરંગ હોય તે અમલદારને ભરે ત્યારે; અથવા

(ખ.) ખીજી રીતે હુકમનામું પુરેપુરું અદા થાય ત્યારે; અથવા

૨૦૭૨

ગજરા માર્જીની વારતા*

શ્રી ગણેશાય નમઃ શ્રી સારદાએ નમઃ શ્રી ગુરુબો
નમઃ અથ વારતા ગજરા માર્જીની લખી છે.

ફોલો—પ્રથમ સારદાને વરણવુંરે, કાંઈ માગુ એક પ
સાયઃ મુજ વર દો વરદાયતીરે, કાંઈ શુભ મત આપોને
માયરે. કાંઈ ૦ ૧ સરસ્વતી સારદાને વીનવુંરે, કાંઈ ગણપત
લાગુ પાયરે; કાંઈ ૦ શુભ બુધ તમે ખાપજીરે, માહારી છ
બ્યાએ જથ ગાયરે. મારી ૦ ૨ ફુંદાળો ફુપ્પ ભંજનોરે,
કાંઈ સદાએ ખાળે વેશરે; કાંઈ ૦ પ્રથમ સમરૂ હુંતો તેહ
નેરે, એ તો ગવરી પુત્ર ગણેથરે. એતો ૦ ૩ શ્રી ગુરુને
ચરણે નમુરે, કાંઈ ગણપત રહુ કર જોડરે; કાંઈ ૦ સજીને
કરેરે હુંતો વીનતીરે, કાંઈ મુજને ન દેશો ખોડરે. કાંઈ ૦ ૪

માંડવગઢ શહેરના જામ રાજાને સાત રાણીઓ હતી,
તેમાં છ માનોતા અને એક ધમાવંતી રાણી અણમાની
તી હતી. એ સાતે રાણીઓમાં કોઈને પેટ દીકરો નહોતો.
એક દાહાડો સવારના પોહિરમાં મોટા મળસંકામાં પાસેના
ગામમાંથી એક દેવડી સુંધીઆં સાવરણી વેચવા સાર શ
હેરમાં આવતી હતી, તેણે રસ્તાનાં વેગળેથી રાજાને સંકા
સમાં જતા જોયા એટલે વિચાર કર્યો કે સાત રાણીઓ
છતાં રાજા વાંઝીયા છે મોટે તેગનું મેં જોતાં મને અપ
શુકન થશે અને માહારાં સુંધીઆં સાવરણી ખપશે નહી
એવું ધારી તે દેવડીએ રાજાના સામી સાવરણી ધરી, અ
ને પૂંડ ફેરવી ઉભી રહી. આ તમાસો જોઈને જામ રાજા
ખહુ ગુસ્સે થયા અને પત્ની દેવડીને પાસે ખોલાવી પુછેછે
દાહરો—સાચુ ખાલ વુંતો દાસણીરે, કાંઈ જુડાં વચન

ન ખેલરે; કાંઈ જાતાં મડાવું તને શુભીએ, કાંઈ ધું
દી પડાવું તાહારો હોલરે. કાંઈ ૦ ૫

કે દેવડી સાચુ ખામજે તે' માહારા સામી માવરણી
શા માટે ધરી જેવું હાય તેવુ કહે નહી તો તને શુભીએ
મડાવીશ અને તાહારા શરીરની આમડી ઉતરાવીશ, તે સાં
ભળી દેવડી ગભરાણી અને ખામી કે માહારાજ સાચુ
ખાલીશ તો તમને રીસ અડશે. રાજા કહે સાચુ ખાલીશ
તો તને છોડી મુકીશ અને ખુશી કરીશ એથી દેવડીના
મનને ધીરજ આવી અને તે ખાલી.

કુટુંબ—મલામાં મેલો જોને કુમરોરે, કાંઈ તેથી મલરે
જાલરે; કાંઈ ૦ એથી મલારે રાજા વાંઝીઓરે, તેતો મુવે
ન પામે માલરે. તેતો ૦ ૬

કુમરો એટલે પેટમાં પાપ રાખી પોતાની વાત ખીજને
જાણાવે નહી તે મેલો કહેવાય છે અને તેથી ઉતરતે દરજે
સાબીઓ માણસ ગણાય છે. પણ તે બંને કરતાં વધારે
મેલો વાંઝીઓ કહેવાય છે. વાંઝીયાને સ્વરગમાં જવાનો અ
ધિકાર નથી, માટે તેના પૂરૂંપનું સવારના પોહારમાં મોં
જોવું અને શુકન લેવા તે ઘણું નામદ છે. આપને સાત રા
ણીઓ જતાં એક પુત્ર નથી માટે મેં સાવરણી આડી ધ
રી હતી. આ વાત મેં સાંચે સાચો કહી છે હવે દીલ
આહિ તો મને રજા આપો અગર તમારી નજરમાં આવે
તે કરો. રાજાએ દેવડીની વાત સાચી માનીને તેના ઉપ
રથી રીસ ઉતારી નાંખી અને પોતાની સાથે દરબારમાં લે
ઈ ગયા ત્યાં કમોદના ચોખ્ખાનો ઢગલો પડ્યો હતો તેમાં
થી ગાંસડો બંધાવી દેવડીને વીદાય કરી. રસ્તે જતાં તે
મન સાથે કહેછે કે હવે સુધીઆં સાવરણી વેચવાની જ
રૂર નથી, બે ત્રણ મહીનાની ખરચી નેટસા આ ચોખ્ખા
મળ્યા છે; એમ ધારી પાછી પોતાને ઘેર ગઈ ત્યાં તેના ધ

(૫)

હીએ પૂછું કે તું આ ચોખા ક્યાંથી લાવી? ત્યારે ઢેયડો
એ કહ્યું કે તમારે શુ કામ છે, ધણીએ કહ્યું કે રાંડ સા
ચુ બોલ નહી તો ઘરમાં પેસતા નહી દેડો; ત્યારે તે બા-
લી કે હુતો રાજને ત્યાંથી લાવી છું. તે સાંભળીને તેનો
ધણી કેહેછે કે એ ચોખા આપણે જોઈએ નહી. રાજ વાં
ઝીયા છે મારે તેમનું માં જોવાય નહી તો પછી તેમનું
અંન કેમ ખવાય. ઢેયડો કેહે કે આપુ શેર એમનું અં
ન ખાય છે તો આપણને શી હરકત છે, હું આપણે ખ
ધા કરતાં મોહોટાં કે રાજનું ન ખાઈએ. તે સાંભળી તેનો
ધણી બેલ્યો કે જે શાસ્ત્ર નથી સમજતાં તેજ રાજનું હ
રામ ખાય છે, પણ સમજી તો હલાલ કરીને ખાવાના.
રાજ મક્ત કાંઈ આપે પણ સમજી તો લે નહી, જો ત
ને વિસ્વાસ ન આવતો હોય તો પારખુ જો; આપણાં ધ
રમાં કોદરા છે તે બરડીને તેમાંથી કોદરી કાઢાડ અને તે
ના ભેગાં રાજના ચોખા ભેગી ચકલાને નાંખ, જો તે
ચકલાં ચોખા ખાઈ જશે તો આપણે પણ ખાઈશું. ઢેય
ડીએ કોદરી અને ચોખા ભેગા કરીને ચકલાંને નાંખ્યા પ
ણ ચકલાંએ કોદરી વણી ખાધી અને ચોખા રહેવા દી
ધા. આવો પ્રતક્ષ દાખલો જોઈને ઢેયડો ચોખાનો પોટલો
માથે ચડાવી રાજના દરવારમાં પાછી આવી ને રાજને
કહ્યું કે જનાવરે સરખાં તમારે અંન ખાતાં નથી તો અમે
કેમ ખાઈએ એમ કહીને ચોખા પાછા નાંખી પોતાને ઘ
ર ગયું. હવે રાજને ઢેયડીની વાત સાંભળતાં રાજ પાટનું
સુખ કશા કામનું નથી એમ ધારી પોતાની છ માનપ્રીતી
રાણીએને બેલાવી અને કહ્યું કે સાત રાણીઓ છતાં વાં
ઝીયા મોહોટું રહ્યું અને તે મેણીને લાવે કોઈ માહાર માં
જોવું નથી અને શુદ્ધ લેવું નથી મારે હવે હું નગરમાં રે
હેનાર નથી માહાર રાજપાટ ભાગવવું નથી. કોઈ અધી

ર વનમાં જઈ ત્યાં કોઈ દેવની આસના વાસના કરીશ અને જો તે દેવ માહાર વાંઝીયા મહેલુ ભાગશે તોજ હું પાછો નગરમાં આવીશ નહીં તો જંગલમાંજ ભટકીને આ વરદાનો છેડો લાવીશ એમ કહી કુવશંગ વજ્રને રાજપાટ સોંપી પોતે શામ ધોડા ઉપર સ્થાવર થઈ ચાલી નિકળ્યા.

ફરો—રાણીઓ રૂવે રગ મહેલમાં, કાંઈ દાસીઓ રૂવે દરબારે; કાંઈ રમયત રૂવે સારા શહેરનીરે, કાંઈ વરતાયો હાહાકારે. કાંઈ હાટે રૂવે હાટ વાણીઆરે, તેતો પાડી બેઠા હડતાજરે; તેતો પ્રાણી માત્ર રહે ઉગથમારે, કાંઈ પ્રેક્ષે નમાવી છે ડાજરે. કાંઈ કાળે ધોડે ન કાળે લુગડે, કાંઈ રાજ માલ્યા વનવાસર; કાંઈ વાંઝીયા મહેલું ભાગવારે, છોડી ચાલ્યા નગરની આશરે. છોડી.

હવે રાજ પોતે નગરમાંથી બહાર નિકળ્યા કે તમામ રંગ મહેલમાં રાણીઓ રૂદન કરવા લાગી અને દાસીઓ, તથા ચાકર નકર અને નગરમાં વસનારા લોકોએ ઘણું કલ્પાંત કરવા માંડ્યું. નગરના લોકોને ઉદાશ જોઈ પશુ પક્ષીને પણ દીવગીરી આવી, નાહાનાં મોહોટાં કુમળાં ઝાડ હતાં તે પણ કરમાઈ ગયાં આવી રીતની રમયતની દીલગીરી અને પશુ પક્ષીનાં શોકાતુર દેખાવ છતાં રાજ પોતે વાંઝીયા મહેલું ભાગવાની આશાએ રાજપાટ મુકીને કુટુંબ કબાલો મુકીને જંગલમાં એકલા ચાલ્યા ગયા. આગળ જતાં એક મોહોટું બપુમાં વન આવ્યું ત્યાં ઝાડની ધણી ઘટા જોઈ પોતે વીસામી લેવા સાડા ઝાડ તળે ઉતરી પડ્યા ત્યાં પવનથી ખરી પડીને પાંદડાના ઢગલા જમીન ઉપર પડ્યા છે તે ખસેડીને હાથ વતે રાજ જમીન સાફ કરેછે, ઓટલે પાંદડાંમાં ઢંકાએલી જળાધારી સહીત માહાદેવની મુરતી રાજની નજરે પડી તે જોઈ રાજ બહુ દરખાસો કે હું કોઈ દેવને ખેળવા નિકળ્યો હતો તે મારા

રા ઉપર કૃપા કરીને મને સામા આત્મી મળ્યા માટે હું
 આ જગાએ રહીને માહાદેવ આગળ તમા આદર્શને પૂજન કરું
 રૂ, એમ ધારી ત્યાં રહેચો. પૂજન કરતાં બાર વરસ વીતી
 જવા આવ્યાં તો પણ માહાદેવ કાંઈ પ્રસન્ન થયા નહીં એવા
 માં એક દહાડો એ શીકારીઓ શીકાર કરવા નિકળ્યા હતા,
 તે શીકારીઓ બોળીઓ ખબે બરાબી આવ્યા આવેછે; તે
 ઓએ વેગળેથી રાજાને અને ઘોડાને દોઢા એટલે વિચાર
 કરેછે કે આપણે પેલા આદર્શને માગી નાંખી તેની પા-
 સેથી ઘોડો લઈ જઈએ. એટલામાં તેઓને દેખીને રાજા
 વિચાર કરેછે કે આ કોઈ ભુટારા છે તેઓ આ ઘોડાની
 લાખચે મને મારી નાંખશે. આપણે રાજપાટ મુકીને મર-
 વા સાફ તો અહીં આવ્યા છીએ ત્યારે હાથે મરવું તે કર-
 તાં પરાયા હાથે મોત થશે તો આત્મ હત્યા કરવા બાબત
 નરકમાં જવું નહીં પડે અને હું સાચી ગતીએ જઈશ એ
 મ હીંમત રાખીને રાજા બેઠા છે; એટલામાં પેલા શીકારી
 આવી પોહ્યાયા અને કરડી આંખ કરીને ઉભા રહેવા
 એટલે રાજાએ કહ્યું કે જે તમારા મનમાં હોય તે તાકીદ-
 થી કરી નાંખો એટલે હું આ દુઃખમાંથી છુટીને તરત
 પરમેશ્વરની પાસે સુખમ જઈ બેસું. આ વાત સાંભળીને
 શીકારી વિચારમાં પડ્યા કે આ કોઈ મોહિટો માણસ છે
 કારણ કે આપણે એક ગાઉ ઉપર જે વિચાર કર્યો હતો
 તે તેના જાણવામાં આવ્યો માટે માનો ન માનો પણ
 આ કોઈક દેવતા છે એમ ધારી મારવાની વાત બૂની જ
 અને હાથ જોડી રાજાને પૂછેછે કે માહારાજ તમે કોણ
 છો અને અહીં જંગલમાં શા કારણે બેઠા છો રાજા કહે
 ભાઈ હું રાજા છું પણ માહાર પેટ કાંઈ છોકરે નથી મા-
 ટે વાંઝીયા મહેલ ભાગવા સાડું આ માહાદેવની શેવના ક-
 ર્ત્વે. તે સાંભળી શીકારીઓ વિચાર કરેછે કે આપણે પેટ

પણ છોકર નથી અને વાંઝીયા છીએ માટે આગની જો
 કે બેસીને માહાદેવની શેવના કરીશું, તે પુત્ર થશે એમ ધા
 રી માટે જોળીઓ ભરાયી માહાદેવની શેવા કરતા બેઠા.
 જ્યાં બે ને ત્રણ દીવસ થયા કે પેતા શોકારીઓને બુખ
 ભાગી અને તેમનાથી બુખે રહેવાયું નહીં એટલે વિચાર
 કર્યો કે આપણાથી હવે બુખે રહેવાશે નહીં અને આપ-
 ãા પાસે શીકાર લાવેલા તર્કવાર છે તે ખાઈએ એમ ધા
 રી જોળીમાંના શીકાર બાહાર કાઢીને માહાદેવની જળા-
 ધારી ઉપર મુકી કાપવા માંડ્યો એટલે તમામ જળાધારી
 અને શીવ લીંગ રૂધીરથી ભરાયું. આયું અધોર કરમ જો
 હ માહાદેવ અકળાયા કે આ પાપી કેમ કરેલા જશે નહીં
 અને મને ભ્રષ્ટ કરી નાંખશે. એમ ધારી પોતે જોળીના વે
 શ લેહ શીકારીઓના સામા આવી ઉભા રહ્યા અને શી
 કારીઓને કહ્યું કે અરે મુરખ તમે આ શુ કામ કરો છો
 અને, અહિં આં કેમ આવ્યા છો? શીકારીઓએ કહ્યું કે અ
 નારે પેટ ઠાંઈ છોકર નથી માટે માહાદેવના પાસે પુત્ર લે-
 વા આવ્યા છીએ તે આપશે એટલે જન્મશુ બીધા ચિવાય
 જનાર નથી. માહાદેવ વિચાર્યું કે આ પાપીઓને હવે પૂ
 ત્ર આપુ એટલે અહીં આંધો જાય. એમ ધારી માહાદેવ
 શીકારીઓને કહ્યું કે ધેર જાઓ તમને પુત્ર થશે. શીકારી-
 ઓ કહે કે વચન આપો તો જન્મએ પછી માહાદેવ વચન
 આપી અંતરેધવાન થયા અને શીકારીઓ હરખાતા હરખા
 તા પોતાને રક્ત પડ્યા. આ તમાસો જોઈ રાજા વિચારે
 કરે છે કે આ પણ કરમની વાત છે. હું બાર બાર વરસ
 ના અપવાસ કરીને શેવના કર્યું પણ માહાદેવ મને કોઈ
 દીવસ સ્વપનામાંએ દેખાતા નથી અને આ બે પાપી અં
 ડાળ એક બે દીવસ આવીને બેઠા અને માહાદેવની જળા-
 ધારીમાં અપવીતતા કરી તેમને માહાદેવ પુત્ર આપ્યા મા

૮ ફેં પગ તેમની મારક કર; એમ વિચારી પોતાના ધો-
 ડાનું દારકું છોડીને જીયુ ગ્રાડ સાથે બાંધ્યું અને પોતાના
 બે પગ બાંધીને પોતે નીચે માટે જુમતા લટકીને એક
 હાથે માહાદેવની મુરતી ઉપર કટાર પકડીને હીંચકા ખાવા
 લાગ્યા એટલે કટારની અણી સાથે અચડાઈ માથુ ધુંધવા
 લાગ્યું અને માહાદેવની જળાધારી, લોહોથી ભરાવા લાગી
 આવી કમકમાટ ભરેલી રીતે રાજા કમળ પૂજન કરેછે તે જો
 ધ શીવને ધણોજ ત્રાસ આળ્યો અને અકદમ રાજાના સા
 મા આંસીને ઢમા રહ્યા અને રાજાને કહ્યું કે તુ આટલું
 બધું શુ કરવાને કરેછે. રાજા કહે કે માહારાજ હું બાર બાર
 ર વરસથી પૂજની આશાએ રાજપાટ મુકી જૂન તરસ વે-
 ઠીને તમારી શેવના કહ્યું તો પણ તમ પ્રસન્ન થયા નહી,
 અને પેલા શિકારી પાપી કરમના કરનાર તેમને તમ એક
 બે દીવસમાં પૂત્ર આપ્યો માટે માહારે તો હવે તમારે મા
 ટે મરવું છે. માહાદેવ કહેછે કે જોછો જેવું કરજી હશે તેને
 તેવું ક્ષમ મળશે મેં એમને પૂત્ર આપીયા પણ ત પુત્ર છા
 જીમાં કોડા પેદા થઈ ત્રીજે દીવસે મરી જાયછે તેમ ઉછ
 રીને મરી જશે અને તેને જે પુત્ર આપવાનો તે કાંઈ ના
 મના કરવા લાયક થશે માટે હવે તું તાહારા પગ છોડી
 નાંખ હું તાહારા ઉપર ધણો તુષ્ટમાન થઈ ગયો છું પછી
 રાજાએ હાથ પગ છોડી નાંખી બે હાથ જોડી પોતે મા-
 હાદેવની સામે ઉભા રહ્યા છે. માહાદેવે પૂછ્યું કે તમારે
 કેટલી રાણીઓ છે, રાજાએ કહ્યું કે સાત રાણીઓ છે તે
 માં છ માનીતા અને એક અણમાનીતા છે; પછી માહા-
 દેવે કહ્યું કે જીયુ જો ગ્રાડ થવું છે. રાજાએ જીયુ જોયું
 એટલે આંખાનું ગ્રાડ દીધું પછી માહાદેવે કહ્યું કે તના ઉ
 પર ક્ષમ છે કે નહી. રાજાએ બીજી વાર સામ જોયું તો
 ઉપર કેરીઓ મૂલી મહેલો છે અને તે કારમી દેખાય છે.

તે બેઠા રાજ્યે કહ્યું કે માહારાજ ખીન રતે કેરીઓ લઈ
કી રહી છે માહાદેવે કહ્યું કે આ માહારો ઘોડા લેખને જ
અને આંખા ઉપર મારે પછી ને કેરીઓ નાંચે પડે તે
તાહારી રાણીઓને ખરાબ ને એટલે પૂત્ર થશે જો વધા
૨ લોભ કરીશ તો બારે વરસની મહેનત નકામી જશે
મોટે જાણ વાર મારીશ નહી. એટલું કહી શીવ અલોપ
થઈ ગયા, પછી રાજ્યે આંખા ઉપર ઘોડા માર્યો કે
સાત કેરીઓ નાંચે પડી તે લેઈ જોગીમાં નાંખી માહાદેવ
ની પાસે હાથ જોડીને કહ્યું કે—

ફુલો—જગશર માહાદેવ તમને વીનવુંરે, હું તો લખી લ
ખી લાગુ પાપરે. હું તો વાંઝીયા મહેલું માહાર ભાગીયુંરે
માહારી સદાએ કરજો સાહાયરે. માં વિધવા નગરી મા
હારી સદાવા યત્નરે, કાંઈ ભાગ્ય તણો તહો પારરે. કાં મહે
ર કરીરે માહાદેવજીરે મને આપ્યો નવો આવતારરે. મં

હું માહારાજ તમે માહાર વાંઝીયા મહેલુ ભાગ્યું તેથી
માહારા ભાગ્યની કાંઈ સીમા રહી નથી અને માહારી નગ
રી કે ને માહારા વગર સુની પડી હતી તે હવે મને જોઈ
ધણી ખુશી થશે અને બહુ સુખ પામશે, કેમકે મને તમે
આજ નવો આવતાર આપ્યો હું નગરમાથી નાંસર્યો ત્યારે
તો મરી ગયા ખરાબર હતા. એવી રીતે રાજ્યે માહાદેવને
અરજ કરી અને પ્રદક્ષણ કરીને ઘોડા ઉપર સ્વાર થઈ
ને નગર ભણી ચાલ્યા ગયા. નગર નજીક આંખું એટલે
લોકોએ રાજને દીઠા અને રાજ આંખાની વાત માત્રી
તેથી તમામ રહ્યત બહુ ખુશી થઈ; કુલથંગ વજીરે પો
તાનું બધું લસ્કર શણગાર્યું અને સોના રૂપાનાં કુલ પ-
ડાવી મોહોટી ધામ ધુમધી વાજતે ગાજતે રાજની સામે
આયા, રાજને પ્રધાને તથા રાણીઓએ તથા રહયિતે સો
ના રૂપાના કુલથી વધાવ્યા અને રાજ પાતે રાણીઓના

મહેલમાં ગયા અને પોતાની છ માનીતી રાણીએને બો-
લાવી પેલી સાતે કેરીઓ આપી દીધી. રાણીએએ તે
કેરીઓ આપી અને ગોટલા છોતરાં મહેલની બાહાર ફે-
ંકી દીધાં. પેલી આજ્ઞાનીતી રાણી દામાવંતીએ પોતાની
દાસીને કહ્યું કે તું માનીતી રાણીએના મહેલ આગળ જ
અને જો કે રાજા કાંઈ નથી ચીજ લાવ્યા છે? બારે વર
શે રાજા ઘેર આવ્યા છે માટે કાંઈક લાવ્યા હશેજ અને
તે ચીજમાંથી નકામું બારણું કે કી દીધું હશે તે લઈ આવ્યા
વ. તે સાંભળી દાસી માનીતી રાણીએના મહેલ આગળ
આવીને જીવેછે તો કેરીઓનાં ગોટલા છોતરાં પડેલાં ત્રી-
ઠાં તે જોઈને દાસીને અચાંચા લાગ્યો કે આ રતમાં તો
આંખાનાં પાંદડાં સરખાંજે ખરી પડેછે તો કેરીઓ કયાં-
થી માટે આ કેરીઓજ નવીન ચીજ જણાય છે; એમ ધા-
રી કેરીઓનાં ગોટલા છોતરાં વીંછી બઈને પોતાની બા-
ઈ દામાવંતીને આપ્યાં ને કહ્યું કે બાપ રાજા તો નવીન
ચીજ કેરીઓ લાવ્યા છે તેનાં ગોટલા છોતરાં પડેલાં હતાં
તે હું બાવી છું. દામાવંતી કહે કે ગોટલા છોતરાં પણ
આપણે કામનાં છે. એમ કહી ખાંડી? કુટીને તેની રાખ
કાઠને પીવાનો વિચાર કરેછે એટલામાં તેને વેહેમ આવ્યો
કે આ દેવતાઈ કયું છે તેથી તેમાં કાંઈક દર્શવત હોય
અને મને કદી ગરબ રહે તો પછી રાજા આજ મુકે અ-
ને તે ખડું મનાય કારણ કે માહારે માહેલે રાજા આવ-
તા નથી માટે હું કુલથંગ વજીરને બોલાવી તેની રૂંપડ
પીકે તો કોઈક દીવસ રાજાને માહેડે માહારી સાખ પૂરે
એમ ધારીને કુલથંગ વજીરને તેડવા મોકલ્યું. દાસીએ કુ-
લથંગ વજીરને કહ્યું કે માહારાજ માહારી બાઈ તમને તે
ડેછે, માટે હાલ ચાલો. કુલથંગ વજીર દામાવંતીના બો-
લાએ આવ્યા તેમને આરામ આપ્યું. વજીર કહે રાણીજી

તમે મને કેમ તડપો છે ન એવું શું તાકીદનું કામ પડ્યું છે તે મને કહો. રાણા કહે કાંઈ જાહેર કામ નથી સંદે-
જ વાત છે તે તમને કહ્યું. રાજા પૂતની આશાએ બાહ્ય
રે ગયા હતા ત્યાંથી ખારે વરણે આવ્યા ત્યારે કેરીઓ બા-
વ્યા હતા તેનાં જોડલાં છોતરાં માહારે હાથ આવ્યાં છે તે-
ની રાખ કેરી પીવાનો ઝં વિચાર કર્યો છે; પણ કદામ
કોણ જાહેરા પૂછે તે કેરીઓ પૂત થવા સાથે આપી હો-
ય ને કદી મને બરબ રહે તો રાજા માહારે માથે કબંક
મુકે શાથી જ હું રાજાની આજ્ઞામાનીતી છું તે વાસ્તે ત
મને, વચમાં રાખવા તેડાવ્યા છે. વજીરે કહ્યું કે બાહ્ય એ-
માં તે શું છે તમે સુખેથી રાખ પીઓ ને પુત્ર થશો તો
તમારી વતીનો હું રાજાને જવાબ દેશ. એવી રીતે વજી-
રે ધીરજ આપી એટલે દામાવંતી રાણીએ વજીરના રૂપ
તાં ચંદ્ર સુરજની સ્તુતી કરવા માંડી.

કહેા—ચંદ્રમા સુરજ તમને વીનવું, માહારી સાચેરી
પૂરજો સાખરે; માહારી• રાજા જાહેરે નથી આવતારે, મને
કુડાં ચડાવે આજરે. મને• પીતા વીના તુને પુત્ર થયોરે,
એવી આપશ મુજને આજરે. એવી• જગરાર માહારે
તમને વીનવું, માહારી બલેરી રાખજો બાજરે; માહારી•
પુત્ર પ્રમાદનો આપશે તો, માહારાં સરેશ સધળાં કાજરે
માહારાં કુલશંગ વજીર તમને વીનવું. માહારી સાચેરી
પૂરજો સાખરે; માહારી• રાજા જાહેરે નથી આવતારે, મ
ને કુડી ચડાવશે આજરે. મને• પીતા વીના તુને પુત્ર થ-
યોરે, એવી આપશ મુજને આજરે. એવી•

હું કુલશંગ વજીર તમારી અને ચંદ્ર સુરજ સાથે હું
આ કામ કરજી. જો માહારા ભાગ્યમાં હોય ને માહારે
જી મને પુત્ર આપે તો માહારી લગ્ન્યા તમારા અને તે
ના હાથમાં છે. એટલું કહી રાણીએ કુલશંગ વજીરને વી

કામ કીધા એટલે તે પોતાને ખેર ગયા. હવે રાણીએ વિચાર કર્યો કે રાજ્ય પીધાથી કદાચ મને પુત્ર થશે તો તેને મડવા લાયક થોડા જીવંશ માટે માચી થોડીને અડધી રાખી પાઉ તો વહેરે તેના જીવોજ થાય; એવું ધારી અડધી પોતે પીધી અને અડધી થોડીને પાઈ, તે ઈવસથી રાણીને અને થોડીને સાથે ગરભ રહ્યો. અને માનીતી રાણીએને પણ કેરીઓ પાવિધી ગરભ રહ્યા, અને જ્યાં નવ મહીના પૂરા થયા એટલે સાતે રાણીએને પુત્ર અવતર્યો અને અઢાર મહીને થોડીને પણ માહા જોરાવર વહેરે થયો. માનીતી રાણીએને રાજ્યએ કેરીઓ આપી અને રાણી દામાવંતીને અણમાનીતી જાણીને આપી નહીં એટલે વેરે વંચો કરવાયો માહાદેવ કોપાયમાન થયા તેથી જ રાણીએના પુત્ર કદરુપા અને લુલા લંગડા અવતર્યા અને હેન કરીને ગોટલા છોતરાંની રાજ્ય પીનારી પેલી અણમાનીતી દામાવંતી રાણીને માહા કાંતીવાન અને તેજસ્વી પુત્ર પેદા થયો. પેલી જ માનીતી રાણીએને પુત્ર આજ્યાન્ન વધામણી રાજ્ય પાસે ગઈ તેથી રાજ્ય ધણું હરખ્યા. પણ અણમાનીતીને પુત્ર થયો તેની કોઈને અખરજ નથી. સત્તારના પોહારમાં રાણી દામાવંતી પોતાની દાસીને બાલાવીને કહે છે.

ફુલો—દાસીરે માહારી જીને જનડીરે, તુતો મટપટ તખ્તપાર પાથરે; તુતો જનમોતરી કરવીને પૂછીએરે, કાંઈ જોશીને તેડવા જાયરે. કાંઈ

અરે દાસી તું મટપટ તખ્તપાર થઈને જાણીએથી બાવાને બોલાવી લાવ કે આપણે બાઈની જનમોતરી કરાવીએ દાસી જોશીને બોલાવી પોતાની બાઈ પાસે આવી. રાણીએ કહ્યું કે માહારાજ કુંવર આજ રાતે અવતર્યા છે માટે કીયા નવતરમાં જન્મ છે અ નેતેનું નામ શું પાડવું

તે મને કહેા. જોશી બાવાએ જન્મ અક્ષર તદ્દ્યાર કરી એ
 ૬ ઉપરથી નામ કાઢાડીને કહ્યું કે—

કુહો—મારે નખેતરે કુંવર આથીયારે, એતો રાખે પી-
 તાનેા ઠામરે; એતો૦ ધરણી ધરજે એના તેજથીરે, એ
 નું મતીઓ માર આયે નામરે. એનું૦ જીરે મલે સહને
 જીતશેરે, એતો ભરશે મોહોડી મોહોડી હામરે; એતો૦ જ
 ગથરે માહાદેવ એની સહાયગારે, એનું ગજરા માર પાડો
 નામરે. એનું૦

ભાઈ તો એવા શુભ અને તપકારી નખેતરમાં જન્મ-
 મ્યા છે કે તે તો માહા પરાક્રમી જોરાવર અને ધાંતોવા
 ન થશે, પોતાની જીવિતી કામ કરશે, આમની સાથે બા-
 થ બીડવાની હાંમત માલશે અને એના તેજથી આખી કુ-
 નીઆં અંનમ્ જન્મ એને વશ થશે. પોતાની ગાદી પોત
 ભોગવશે, પણ બાર વરસની ઊંમરમાં કુંવરને વનવાસ જ
 વું પડશે. વનમાંથી આવ્યા પછી કુંવર ગાદીએ ખેતશ્રમ
 ને સહ સારાં વાનાં થશે કેમકે તેને માથે માહાદેવનો હાથ
 છે અને તેનું રક્ષણ કરનાર પણ માહાદેવ છે માટે કુંવર
 બહુ બળવાન અને જીવિશાળી થશે અને શાસ્ત્ર પ્રમાણે ના-
 મ બે આવેછે. એક મતીઓ માર અને બીજું ગજરામા
 ર એ બેમાંથી બા તમને જે ગમ તે નામ રાખજો પણ
 માહાદેવ નજરમા તો ગજરા માર નામ વાણું સાર છે એ
 વુ કહ્યાથી રાણી ધણુ પુથા થયાં અને દસીને કહ્યું કે
 કુહો—ઝટપટ હો માહાદેવ દાસીઓ, તમે પેહેરાન ૬
 ક્ષણી ચીરરે; તમે૦ યાગ ભરી સગ માતીડો, તમે વધા-
 વા બાવન વીરે. તમે૦

જોશી માહારાજને માતીએ વધાવી હોય અને ઝવેરનો
 એક યાગ ભરીને આપો તે ચિત્રાય સેજાં પાઘડી અને હો
 રા જડીત સોનાનાં કડાં પેહેરાવો. દાસીએ તે પ્રમાણે સર

રવે આપ્યું એટલે જોશી માહારાજ રાજી થઈ પોતાને ધેર
 ગયા. રાણી દામાવંતીના હરખની પણ કાંઈ સીમા રહી
 નહી. તેણે બ્રાહ્મણ, ભાટ, ભવઈયા અને બાળ માગણ
 લોકોને ધન આપી ખુશ કર્યા. હવે કુંવર દીવસે ન વધે
 તેમ રાતે વધે. એ રીતે સાત વરસની ઊંમરના થયા એટ
 લે ભણવા સારૂ મુક્યા. ભણી ગણીને માહા વિદ્વાન થ
 યા અને જોમ જોમ માહોડી ઊંમરે થતા ગયા તેમ તેમ
 હુંમિયાડી સતુરાખ અને અંગની ખુશી બાહાર નીકળવા
 માંડી. એક દીવસ જનમ રાજાએ પોતાની માતાના રાણી-
 જોના કુંવરને દરબારમાં બેલાવ્યા અને તેમની ગાદીએ
 પોતાની પાસે નાંખાવી તે ઉપર બેસાડ્યા. કુંવરને જોઈ
 ને તમામ સભા લાજવા લાગી અને માહો માહો સહ રા-
 જાની છાના દસવા લાગ્યા, એટલે કુલશંક વજીર વિચાર
 કરેછે કે આ વખત જો દામાવંતીના કુંવર ગજરો માડ
 હોય તો બધી સભા ઝાંખી પડી જાય પણ રાજાના ક-
 હ્યા વગર તેડી કેમ લવાય રાજા ગુસ્સે થાય તે શિવય
 બાજી તો કાંઈ હરકત નથી. એર રાજા ગુસ્સે થશે તો યા
 પણ આ વખત તો કુંવરને તેડી લાવું. એમ ધારી વજી
 ર દામાવંતી રાણીને માહોલે આવ્યા અને રાણીને કહ્યું
 કે બાઈ તમારી પાસે એક સીજ માગવા આવ્યો છું રા-
 હી કહે બાઈ અણમાનીતી પાસે એવા તે શી સીજ મા
 ગવાની છે કે તેમ અકાએક માહારે ત્યાં પહોંચ્યા. માહારો
 માહોજ કરતાં તો તમારા રાજાને ત્યાં જે જોઈએ તે હશે
 માટે માહારો પાસે જે માગશે તે આપી શકાય તેવી હશે
 તો હું હાજર કરીશ. માટે કહે તમારે શી સીજનો ખપ
 પડ્યો છે. વજીર કહે બાઈ સીજ તો કાંઈ નથી પણ ત-
 મારો કુંવર રાજા પાસે માહારી સાથે માકલો એટલી મા
 હારી અરજ છે. રાણી કહે કે માનીતી રાણીજોના છ કું

વર છનાં માહારા કુંવર વમર રાજને શું કામ અટકી રહ્યું
 છે? પ્રધાને કહ્યું કે રાજને તો કામ નથી પણ સેહેજ હું
 તેડવા આંચો છું કેમકે ત્યાં રાજના સરવે કુંવર આચી
 ને બેઠા છે તેમને જોઈને તમામ રહ્યત લાજ યે છે મા
 ટે હું તેડવા આંચો છું. દામાવંતી કહે ભાઈ રાજને અ
 ને માહારે અંટસ છે તે તમે જાણો છો. માટે માહારા કું
 રને કાંઈ કરે ત્યારે માહારો શો ઉપાય. વજીરે કહ્યું કે જ્યાં
 સુધી માહારા જામાં જાય છે ત્યાં સુધી ગજરા માફનો
 વાંકો વાળ થવા દેનાર નથી રાણી કહે ત્યારે તમારી સાથે
 ગાંધુલુ પણ જો માહારા કુંવરને કાંઈ થશે તો હું આપ
 ધાત કરીને મરીશ તેથી તમને હવે ભાગશે, માટે કુંવર
 ને સંભાળવાની હિમત હોય તો લઈ જાવો. વજીરે કહ્યું કે
 ભગારે કુંવરની કથી શીકર કરવી નહી, કુંવર માહારા મા
 થા સટે છે. પછી દામાવંતીએ કુંવરને કહ્યું કે ભાઈ આ
 પણ વજીર તેડવા આંચો છે તેમની સાથે દરબારમાં
 જવા માટે સારા શણગાર પહેરો અને ત્યાં જઈ બેસી હું
 શિયારી બતાવે કે જોયો મારી કુંવરને એવ ન લાગે. ત
 માંભળી ગજરા માફએ પોતાના શણગાર સજવા માંડ્યાં.

કુહા—કસમી મંડીલ માથે બાંધીયું, કાંઈ શીરૂંપેમ
 નો ચળકારે; કાંઈ કલમી તારારે માંહી સોભતારે, જો
 માં માતી મણીનો ચળકારે. હજોમાં જરૂરથી જાઓ પહે
 રીઓરે, માંહી ઝાઝરા ઝળકે તારરે; માંહી હીરા જડીવ
 કંઠે હારડારે, તેની શોભાનો નહી પારરે. તેની સેલે કસી
 કમર બાંધી છેરે, કાંઈ રેશમીઓ સુરવાળરે; કાંઈ કનક
 કમરપટો કેડમારે, તેમાં ઝોલાં ખાય તરતારરે. તેમાં કેડ
 માં કટારી છે વાંકડારે, કાંઈ દીસે છે નાનરો બાળરે; કાં
 હાયમાં ઝાઝીરે ભમર ભાલડીરે, કાંઈ બાંધે ઢગકતી ઢાલરે
 કાંઈ આર ખસામાં નાંખી શીરમારે, કાંઈ ઝોળી મૂક્યા

છુટા કેથરે. કાંઈં લાંબાં ટુંકારે માફ ડગ ભરે, કાંઈં થો
ભણે બાળે વેશરે; કાંઈં કામ કુંવર બન્યા માફજરે, જા
ણે તેજ તણા અખારરે. જાણેં કુલસંગ વજરની જાતી
આંગળીરે, કાંઈં માફજી ચાલ્યા દરબારરે. કાંઈં

ગજરા માફએ ખડુ ગુલાં વચ્ચ અને હીરા માતીનાં ધ
રણાં પેહરી કમરમાં કટાર અને તરવાર લટકાવી દીધાં છે
તેના શરીરની અંદર ખુશમા મસમસી રહી છે એવી રી
તના ઠાઠ માઠથી માતાને પગે લાગી વજરની સાથે દરબાર
માં જાય છે, મારગમાં વજરને પૂછ્યું કે દરબારમાં પેસવા
નો રસ્તો એકજ છે કે બીજો ક્યાંઈં આડો અવગો છે;
કારણ કે હું રાજાને નમવાનો નથી અને જો સામા આ-
વું તો માહારે નમવું પડે. આ વાત સાંભળીને વજરે ગભ
રાયો કે આ માહારી સાથે આડું બોલે છે તો પછી રાજાને
શું કેહેશે પણ જો ને થયું તે ખરું એવું ધારી રાજાની
મેઠકની પુઠે બાંધી હતી તે ઉધાડીને વજરે અંદર ગયા,
પછી માફ વિચાર કરે છે કે જો પેહેલુ માથુ ધાલીશું તો
નમા કેહેવાઈશું માટે પેહેલા પગ ધાલીને અંદર જવું. એ
રીતે ગજરામાફ દરબારમાં આવી રાજાની જોડે બિંમી ર
હ્યો કુલસંગ વજરે પણ રાજાની પાસે બેઠા, કુવરને જો
તાંજ સભા બાપી થઈ ગઈ. અંધારી રાતે તારા મંડળ
માં અંદ્ર પ્રકાશી રહે તે પ્રમાણે કુંવરનું તેજ જોતાંજ પ્રધા
નને પૂછે છે કે આ કુંવર કોનો છે; ત્યારે પ્રધાને ક-
હ્યું કે માહારાજ આ જ કુવર જોના છે તેના એ પણ
છે, રાજા કહે માહારે જ રાણીઓના જ કુંવર છે, અ
ને વળી આ કુંવર કોનો, પ્રધાન કહે આપની આજ્ઞામા-
નીતી રાણીનો એ છે. રાજા કહે હું તેના મેહેલે જતો ન
થી તો કુંવર કેમ પેદા થયો. પ્રધાને કહ્યું કે માહારાવની
આપેલી સાત કેરીઓ તમે જ માનીતી રાણીઓને આપે-

લા તે રાણીજાએ કેરીએનાં ગોઠતા છોતરાં ફેંટી દાઢે-
લાં તે આજમાનીતીને હાથ આપ્યાં તેની રાખ કરીને મા-
હારા દેખતાં પીચી તેણી આ કુંવર પેદા થયો છે રાખ
કહે માહારો કુંવર હોય તેદ માહારી માગે આવી મને સ-
લામ કરે. ગજરો માડ કહે હું રાત જણુ શિવાય બીજા
કોઈને સલામ કરતો નથી રાખ કહે કે માહારાથી ચઢીયા
તા બીજા સાત કીયા છે, ગજરો માડ કહે કે—

ફુડો—પેટેલી સલામ માહારી માનનેરે, જેણે નવ મા-
સ રાખ્યો પેટરે, જેણે હલી કરીને ઉઠેરીયારે, માહારી
ધણીએક કીધી વેઠરે. માળી બીજી સલામ જગથરે મા-
હાદેવનેરે, જેણે પેટમાં ગરબજ દીધું; જેણે જડરા અ-
ગ્નિથી મુને જાળયારે, માહારી રક્ષા ધણીએક કીધરે. માં
ત્રીજી સલામ માહારા પ્રભુનેરે, જેણે બાહાર આપ્યો અ-
વતારરે; જેણે જીવતાં લગી જથ આપધરે, એતો મુવે
ઉતારે ભવ પારરે. એતો ચોથીરે સલામ માહારા દેવંત
નેરે. એતો રાણમાં રમાડી લાવે ઘેરરે; એતો ગામ થે-
ડી પડે પરગામગારે, એતી કાંઈ ન જાણે ઘેરરે. એતો પાં
ચમી સલામ માહારા ખાંડાનેરે, એતો રાણમાં કરે મીઠા
ધાવરે; એતો દુસ્મન દુર રહે દેખીનેરે, માહાર જુડતુ તા-
રે નાવરે. માડ છઠી સલામ માહારી દાંતનેરે, એતો ર-
ાણમાં હણ્યા કેરી આયરે; એતો દુસ્મન જીભ જડપ ઉડ-
તરે, માહારી પડતી બચાવે લોથરે. માહારી સાતમાં સં-
લામ ધરતી માનનેરે, એતો મુવા જીવતાનો વિશામર; એ
પ્રાણી માત્ર સહ પેટ ભરેરે, કાંઈ જીવતાનું જીવન દામરે.
પેટેલી સલામ માહારી જનેતાને કે જેણે નવ મહીના
મુઢી પેટમાં રાખ્યો, પોતે દુઃખ વેડીને મને માહોટો ક-
સ્યો. બીજી જગથરે માહાદેવને કે જેણે ગરબ આપી જ-
ડરા અગ્નિથી માહારી રક્ષા કરી છે. ત્રીજી જગત કરતા

પરમેશ્વરને કે જેણે અવતાર આપ્યો અને જે જીવતાં સુ-
ધી કીરતી વધારી મુગ પક્ષી સ્વરગે લેઈ જશે. ચોથી મા
હારા રેવંતને કે જે ગાય પરમામ જઈને સાંજે વનમાંથી
ધેર બાવેછે. પાંચમી સલામ આવી તરવારને કે જે બગીચા
માં દુસ્મનનું દળ કાપીને માહારો જ્ય કરે. છઠી સલામ મા
રી દોષને કે જે દુસ્મનોના સપાટાથી બચાવે, અને સા
તમી સલામ ધરતી માતાને કે જેના આંદર મુગ જીવતા
સમાય છે અને બધા પ્રાણીઓના ગુનનો આસેડે માટે
તેને નમુહું જીવન કોઈને હું નમનો નથી.

કુંવરનાં આવાં વચન સાંભળી રાજાને ખડું ક્રોધ ચ-
ડ્યો અને તેનું મસ્તક છેદી નાંખવા હુકમ કીધો એટલે
વજીરે કહ્યું કે માહારાજ હું રાણી પાસેથી માગીને લાવ્યો
હું તેવો પાછો પોહાયાડવાને કરાર છે માટે ત્યાંનાં પો-
હાયાડવા પક્ષી ગમે તેમ કરશે. એમ કહી કુંવરને લઈ
દરબારમાંથી નિકળ્યા. રમતામાં આતાં એક એસી વરસ
ની ધરડા ઊભી આવતી દીકી. એટલે કુંવર પ્રવાવને કહે
છે કે આ ઊસીને અહિં બોલાવો, એને એસી વરસ થ
યાં છે માટે સો સવાસો વરસની વાત બાજતી હશે. પ્ર-
ધાને વિચાર્યું કે કુંવર ગાહા અતુર છે માટે રાજાની પા
છગ આંતે આ કુંવરનેજ ગાદી મળશે માટે તેની સાક
રી દોષ જશે નહીં એવું ધારી ઊસીને કુંવર પાસે બોલા
વી કહ્યું કે ઊસી મા તમને કેટલાં વરસ થયાં હશે? ઊસી
કહે કે આશરે એસી થયાં હશે. કુંવર કહ્યું કે તારે તમ-
ને સો સવાસો વરસની વાત યાદ હશે. ઊસીએ કહ્યું કે
અવસ્થા થઈ છે તેથી થોડું યાદ હશે. કુંવરે પૂછ્યું કે આ
ગામમાં પ્રથમ રાજા કોનું હતું. ઊસીએ કહ્યું કે બાઈ વી-
રાજા ઠાકોરનું આગળ રાજા હતું ને આજે તો આ જામ
રાજા રાજ કરે છે, કુંવરે પૂછ્યું કે વીરાજીના વંશમાં હાલ

કોઇ છે. ડોસી કહે બધાં મરી ગયાં પણ સોજેક વરમનો એક છોકરો છે. કુવરે કહ્યું કે તે છોકરાને તેડી લાવો તો ઠીક એમ કહી ડોસીને દસ માદોરો આપી. ડોસી ૬ મ માદોરો દેખીને બહુ ખુશી થઈ અને ભાકડી ટેકીને ચાલતી હતી તે ખભે મુકી તાકીદથી પેલા છોકરાને કુવર પાસે તેડી લાવી પછી પોને ઘેર ગઇ. હવે પેલા છોકરાને કુવરે પૂછ્યું કે ભાઈ આ શહેરમાં પ્રથમ રાજ કોનું હતું, છોકરે કહ્યું કે ધણી વરમ ઉપર તે માહારા ધરડા રાજ કરતા હતા પણ તેઓનું જોર ઘટવાથી હાન આ રાજ રાજ કરેલું. કુવરે કહ્યું કે કાંઈ જાંહંગીર તાહારા કમળમાં છે, છોકરો કહે રોટલા ખાઉ તેટલાં ગાય બાહાર ખેતરે છે અને ગામમાં હજાર વીંધા ભીંચે છે ત્યાં હજી લોકો બાંકે રે છે પણ રાજ માહારી રૂઝાઆદ ગાંભગતા નથી. કુવરે કહ્યું તું એ જમીન મને વેચાથી આપીશ; છોકરો કહે કે વીંધે એક રૂપીયા લેખને આપીશ. પછી કુવરે બજાર માંથી રૂપીઆ અને સેલુ, મંડીલ, સોનાનાં કડાંનો સરપાવ આપી દસ્તાવેજ બખાવી લેઈ કુવરે વજારની સાથે પોતાને ઘેર આવ્યો. રાણી કુવરને જોઈ બહુ ખુશી થયાં. પછી કુવરે વજારને કહ્યું કે કાલ સવારે વહેલા આવજો પેલી જમીન ઉપર માદોરો મહેલ બાંધાવવો છે માટે કોઈ હુંશીયાર કડીયા સુતારને બોલાવી ને સામાન જોઈએ તેની યાદ કરાવો. વજાર વાઝ કહી પોતાને ઘેર ગયા. રાણીએ પૂછ્યું કે કેમ જમીન ઉપર મહેલ બાંધાવો છો. કુવરે કહ્યું કે આજે આપણે એક હજાર વીંધા જમીન બીંધી છે. ખીજે દાહડે કુલશાજ વજારે પોતાના ખાનગી માણસને કહ્યું કે એક મહેલ બાંધવા સાર કોઈ ન જાણે એમ સામાન મંગાવી તાકીદથી કામ ચલાવજો કોઈને કેહેશ નહીં કે આ મહેલ ફલાણાનો છે. એવી રીતે આમણ દેખને

હુંથીયાર કડીઆ સુનારને પાત્ર ગજરા માફ પાસે બાનાવી
 લાવ્યા સુનારને માફજી કહ્યું કે રાજના મહેલ કરતાં
 ઘણા શોભીતા અને માહોટા મહેલ કરવા છે માટે તે
 જમીન સાફ કરાવી ચણવાનું કામ ચાલતું કરો. કુંવરને હું
 કમ ધનાંજ દુલશ ગ વજરના માણસોએ સામાન મંગાવી
 અપાઠાખંધ કામ ચલાવ્યું. દુલશ ગ વજર રાજ ન જાણે
 એવી રીતે ગજરા માફનું કારનાર કરવા લાગ્યા; થોડા દીવ
 સમાં મહેલ ધણે તે બહુ શોભીતા અને છટાદાર બન્યો
 દીવાનખાનાં, રંગમહેલ, ખડગ મહેલ અને જનાનખાનું
 બહુ શોભી રહ્યું હતું; હવા ખાવાને વાસ્તે અગાથીઓ,
 અને તેની આંદર સુગંધી આપનારા દુલનાં ગ્રાડ ગોઠવી
 મુક્યાં હતાં, કચેડને ચોર દીવાનખાનાં ગભીયાથી મઢી
 બીધા હતા અને જગે જગે ભરેલવાર આરસની બેઠકો ક-
 રી બીધી હતી ત્યાં દુારા છુટી રહેવાથી સ્વર્ગના જેવી
 શોભા તે મહેલની ધઈ રહી હતી. ગજરા માફ પોતાના
 સોખતી છાકરાએને લીધા કરી એક રાજની માફક ઠાઠ-
 દાર કચેરી ભરવા લાગ્યા, અને કસુખાની લાલચે માહો
 ઠા માહોટા માણસોની ઠઠ માફને ત્યાં ભરાવા લાગી. ગ
 જરા માફ અપ્રીણ ખાસને અને દુધ સાકર પાય તેથી
 ખંધાણીઓ આપ્યો દીવસ ત્યાં ને ત્યાં પડી રહેતા હતા; એ
 ને રાજ જામના રાવણામાં આવનારા રજપૂતો માફના રા
 વણામાં અડી જતા હતા એથી રાજ જામે પોતાના પ્રધા
 નને પૂછ્યું કે આગણી કચેરીના રાવણામાં માણસો આ
 છાં આવેછે અને પેલા ખંધાણી રજપૂતો કેમ જણાતા ન
 થી, પ્રધાને કહ્યું માહારાજ તેઓ કાંઈક કામમાં રોકાયા
 હશે અને કોઈ મરી પણ ગયા હશે એમ કહી રાજને સ
 મજાવ્યો અને માફને ત્યાંનો મરગ આપ્યો તહી પણ એક
 દીવસ પરગામથી ખંધાણી ભાટ ગામમાં આવ્યો તેણે એ

ક આદમીને પુછ્યું કે રાજા રાજાશું કરે છે કે નહીં પેલા આદમીએ તેને બંધાણી ધારીને કહ્યું કે રસ્તામાં એક માહોટો મેલેલ આવે છે ત્યાં અણુમાનીતી રાણીનો કુંવર છે તે તમને અજાણ પાશે. તે સાંભળીને ભાટ માડના મેલેલ તરફ આગ્રહ; ભાટને આવતા જોઇને ગજરા માઈ એ પોતાના એક માણસ પાસે રેહોઆ કસુખાનું તાંસણું ભરાવ્યું અને બીજાના હાથમાં દુધ સાકર આપી, તેઓ મેલેલ નિષ્ણ જઈ ઉભા રહ્યા અને પેલા બંધાણીને આ વતાં વાંત તરતજ કસુખાં અને દુધ સાકર પાછ એટલે જ ગજરા માડના હુકમ પ્રમાણે ત્રીજા માણસે આવીને ભાટને પામ્મડી બંધાવી જઈ ભાટ ધણે ખુશી થયો ને ગજરા માઈ છાત્રમાં ઉભા રહી જોતા હતા તેમને સલામ કરી ભાટ ગજરા માડના જશ ગાતા ગાતા રાજાની કચેરીને રજતે થઇ પોતાને મારગે ગયા.

ફુડા—ખાંડીએ મોડીએ લુલે લંગડેરે, કાંબ લજ્જી મા-
ર્યું બધું ગામરે; કાંબ ધનરે અણુમાનીતાની કુખનરે, તા
હાડ નવખંડ રેહેશે નામરે. તાહાડ.

ગજરા માડની કારતી સાંભળી રાજાને બહુ ક્રોધ અ-
ડ્યો તેથી તેણે ગજરા માડને દેશ પાર કાઢાડાનો હુકમ
કર્યો અને જો તે ન જાય તો તેને બાંધીને રાજાની પા-
સે લાવવા કહ્યું. રાજાની દરબારના તમામ માણસો સાંભ-
ળી રહ્યા પણ માડની આગળ કહેવા જવાનો કામની હાં
મત આતી નહોતી એ વાર યુસુબમાન સીપાઇઓ તે
ધવારે થયા અને તેઓ ગજરા માડને ત્યાં રાજાનો હુકમ
કેળેવા માઈ ગયા. રસ્તામાં જતાં મીઝાં બાંધના મતમાં
આવ્યું કે ગજરા માઈ બહુ ફાકડો છે તેથી રાજાની પા-
છળ મુકરે તેજ ગાડી ઉપર બેસશે અને આપડે તેના હા-
થ નિચે આકરી કરવી પડશે માટે માડને દુઃખ લાગે એ

લું કાંઈ બાલવું નહીં. એવો વિચાર કરીને મારના મહેલ
 પાસે આપ્યા, ત્યાંનો દેખાવ જોતાંજ સીપાઈઓ ઝાંખા
 પડી ગયા તેઓ એક બીજાને આગળ કરવા લાગ્યા પણ જ
 વાની અને માલોડે બાલવાની કાઢીને હિંમત રહી નહીં;
 એવટ એક ધરડો ડોરો આગળ થયો અને મારની કચેરી-
 માં ગયો જ્યાં બાંધાણી રેઝપૂતોની કચેરીની હઠ ભરાઈ
 છે, વાતના ગપાટા અરીજના સપાટા અને ઉપર શેરડી સા
 કરના ઝપાટા ચાલી રહ્યા છે, બીજા તરેહ તરેહના મેવા
 અને સોપાઈઓના પાણી ઢગ પાંચા છે જે જેને પસંદ
 પડે તે ખાય છે અને મારની તાહ તાહ થઈ રહી છે એ
 બધાની વચે જાયો મારી ઉપર શેરડીનું શીંદાસન નાંખી
 ને માર તે ઉપર બેઠા છે, અને આજુ બાજુએ મશ્ક-
 રાઓ ખુશ મગકરી કરી મારને રાજ કરે છે એટલામાં પે
 સા ધરડો સીપાઈ આવીને કેલેકે કે માહારાજ આપના પી
 તાએ તમને દેશપાર કરવા સારું હુકમ કર્યો છે જે તમ
 ને રાજ પાસે લેઈ જવાનું અમને હુકમ થયે છે. મારીએ
 કહ્યું કે જાઓ તમારા રાજને કહો કે હું તમારા રાજમાં
 વસતો નથી મારે તમારો હુકમ હું માનતો નથી પણ કર
 મમાં લખ્યું છે તેથી હું માહારાજ મારે બારે વરસનો થઈશ
 તમારે વનવાસ જઈશ, પણ જે તમારે મારવાનું જોર હોય
 તો હું લડવા તઈયાર છું. સીપાઈ સલામ કરી રાજ પા-
 સે આવ્યો અને કુંવરના કહેલી વાત કહી તે સાંભળી
 રાજ શીકરમાં પડ્યા અને પ્રધાનને પૂછ્યું કે આ કુંવર
 શું કહે છે, પ્રધાન કહે મહારાજ તે ખરું કહે છે કેમકે તે
 તો અસલ રજવાડાની જગીર વગતી લેઈ ત્યાં મહેલ બાં
 ધો રહ્યો છે મારે તેના ઉપર તમારા સત્તા નહીં, વળી
 માસાળનું જોર બારે છે એટલે જલ્દી પાણી પોહાચી શકા
 શે નહીં. તે સાંભળીને રાજ છાના રહ્યા મનમાં વિચા-

રથું કે માહારો પ્રધાન પણ તેની તરફમાં છે તો પછી જાડાને થુ કરવું, એમ ધારી રાજા જાના રહ્યા. ગજરા માફ મહેલમાં ચમત કરેછે અને પોતાને પરદેશ જવાનો કે દણી વીલંબ છે તે જન્મોત્તરીમાં જુવેછે. એમ કરતાં કુંવર અગીઆર વરસના થયા એટલે રાણી દામાવંતીના પેટમાં કાળ પડી કે હવે વરસ દાહડા પછી કુંવર પરદેશ જશે માટે અગાઉથી પરણાવીને લક્ષ્માં નાંખુ કે કાંઈ કરતાં સંભારના જંદમાં પડેને તે પરદેશ જવું જોડી દે અથવા જાય તો તે જતની પાછો ધેર આવે, કુંવારો હશે તો તેને ધેર આવવાનું મન થશે નહીં એમ ધારી રાણી દામાવંતીએ આલ્પજને બોલાવ્યો.

કુહો—આલ્પજ વીરા તુને લીનવુરે, તુને જાએ જો ગાઝા ગાયરે; તુતોં કુંવર જેવી કન્યા લાવજે, માહાર એટલુ કરજે કામરે. માહારું રૂપે ગુણે કાંઈ શોખતીરે, તેમાં ન હોય ખાંપણ કે ખાડરે; તેમાં જેવી માફર માહારો માલી રહેરે, તેા મળવ જુગતે જોડરે. તેવીં ગુણ નહીં ભુલુરે હુતો તાહરેરે, તને રાખીશ માહારી પાતરે; તં ધન આપુરે જોઈએ એટલુરે, તાહારી પુરૂંશ હુતો આશરે. તાહારીં.

જોશી મહારાજ કુંવરને વાસ્તે એક રૂપ ગુણનો ભંડાર કન્યા સોધી લાયા કે જેના પર માહારને કુંવર કદી પરદેશ જાય નહીં એ કામ થયેથી હુ તમને ખાહુ ખુશી કરૂંશ. આલ્પજે કહ્યું કે હલ તરત મને સો રૂપીઆ વાટ ખરવી માટે આપો. રાણીએ રૂપીઆ સો આપ્યા તે લઈને આલ્પજ રસ્તે જડ્યો. હવે કમળાવતી નગરીમાં ગુલાશંગ રાજાને ધેર એક કુંવરી ગજરા માફને લાયક છે, અને તે કુંવરીને કાને ગજરા માફની વાત આવેલી છે, તેથી તેણે ગજરા માફ શિવાય ખીજનની સાથે નહીં પરણ

વાનો નિશ્ચય કીધો છે અને તે મળ્યાં મરની ઝૂંપના ક રતી બરબે બેઠી છે. હવે પેલો પ્રાક્ષણ ભટકતો ભટકતો તે નગરીમાં ગયો અને રાજાના મહેલ નિચે થઈને જાય છે. ત્યાં કુવંદીના મામુ જોઈ ઉભો રહેલો. પેલી કુવંદીની નજર પણ પ્રાક્ષણ ઉપર મૂકી બેઠેલ તેના મનમાં આવ્યું કે આ મુસાફરને ગાહારી સાથે કાંઈ કામ હોય એવું જાણાય છે તેથી તેને ખસારત કરી પોતાના મહેલ પાસે બોલાવ્યો અને પૂછ્યું કે—

ફુલો—કીયારે મુલકથી તમે આવીયારે, તમે કીયા મુલક માં જાઓરે; તમે કોની જુઓછો તમે વાટડીરે, તમે કોના સારું જાણી જાઓરે; તમે—

તમે ક્યાંથી આવ્યા અને ક્યાં જશો ક્યારના બોલ્યાયા હયા તમે ઉભો રહી કોની વાટ જુઓછો પ્રાક્ષણે કહ્યું કે—

ફુલો—ઉતર ખંડથી અમે આવીયારે, કાંઈ મુલક જોવા ને કાજરે; કાંઈ જોયું નગર રૂંડ શામનૂરે, તેમાં રૂંડે ચાલેછે રાજરે. તેમાં—

અમે ઉતર ખંડથી આવ્યા છીએ; કાંઈ કામ નથી પણ નગર નીરખતા ફરીએછીએ. આ શહેરમાં અમારે કોઈની પીછાને નથી પણ નવી પીછાન કરવી છે. એ સાંભળી અં પાદેએ ધાર્યું કે આ કોઈક રાજાનો લગનીઓ કળા શોધવા આવ્યોછે તેને સમ દેહને પુછ્યું કે તમે શા કામે આવ્યાછો

ફુલો—શારે કામે તમે આવીયારે, તમે સાચુરે બોલજો આપરે; તમે જુઠું બોલો તો માહારા સમ છેરે, તમને સ્ત્રી હત્યાનું પાપરે. તમને—

માહારાજ તમે અમારા નગરમાં શા માટે આવ્યા છો તો ખરેખર ન કહો તો તમારે માથે સ્ત્રી હત્યાનું પાપ છે

ફુલો—સાચુ કેહતારે રાણી સત ચઢેરે, તમને માહર-ખી વાગશે બાબરે; તમને— ઘઠમાડવથી હુતો આવીયારે,

કાંઈ કન્યા જોવાને કળરે. કાંઈ હોઈ નથી એવો જનેતા
એ જનમીએરે, કાંઈ નથી સાંભળ્યો કા રે; કાંઈ નામ સાં
ભળનાં નારી ઢળેરે, કાંઈ વાગે મોહનાં આણરે. કાંઈ

આજીણે કહ્યું કે માંડવધના જામ રાજાના કુંવરને મા
ટે કન્યા મોઢવા અહીં આવ્યો છું. કુંવરનું નામ દેઉ તો
તેના ગુણ અને રૂપનું મોહ ખાણુ વાગીને તમે મુરછાંગત થ
શા. એવો પૂરવ કોઈએ કાને પણ સાંભળ્યો નહીં હોય. તે
સાંભળનાંજ કુંવરોન પોતાના હૃદયનો હાર ગળરે માડ પા
દ આવ્યો. અને આ ખરાહમાણ જેના તારીફ કરે છે તે
પોતાનો પયરો ગળરે માડ હશે એમ ધારી તેનું નામ
જાણવા માડે ખરાહમાણને કૃષી કહ્યું કે—

કુહો—કેઈ જનેતાએ કુંવર જનારીએરે, એવો કીયા
રાખનો કુમારે; એવો સાચુ ખેલ વીરા સતવંતારે, તેને
આપુ એકાવળ હારે. તુને વચન સુંઘીને વીંછળ થારે
માહાર મનકુ તે નવ રહે ધીરે; માહાર વરમાળા ધા-
લુ હુંતો હેતથુરે, કૃષી ધાપૂ નાજંદ કેરો વીરે. કૃષી

માહારાજ તમારે આહોડે વખાણુ સાંભળીને મને ધીર-
જ રહેતી નથી; હું તેને વરમાળ આરોપી માહારો માનીતો
કૃષી લેતા આવુર થઈ રહી છું માટે તમે જેનાં વખાણુ ક
સ્થાં તેનું નામ કહો.

કુહો—કુંવર છે રાજા જામનોરે, એનું ધડમાંડવ છે
જામરે; એનું અણમાનીતનો લકરેરે, એનું ગળરે મા
રજી નામરે. એનું પુજ્યા હશે તે નામ પામશર, કાંઈ
ગળરે મારજી ખરયારે; કાંઈ સફળ જનમ થશે તેહનો
રે, તેના ભાગ્ય તણો નહીં પારરે. તેના

માંડવધના જામ રાજાની આણમાનીતી રાણીની કુંવર
ગળરે મારની સગાઈ કરવા માડ હું આવ્યો છું જેણે બ
હુ તપ કર્યો હશે અને જેના ભાગ્યનો ઉચ્ચ હશે તેજ ગ

જરા માર પાનશે. કુંવરીએ પોતાના મનનાં ધાતી રાખે
 હા ગજરા મારની ખખર સાંભળીને બહુ દુઃખ થયો એ
 ને ધક્કા વેરીશાળીઆ બ્રાહ્મણને પોતાના પીતા પાસે ક્ય
 કહેશે. બ્રાહ્મણે દરબારમાં જઈને વીતાની વાત કહી એટલે
 રાજ રાણીએને પૂછવા જનાત પાતાનાં ગયા અને કુંવ-
 રીને પણ ત્યાં બેઠાની પૂછી બેઠું. કુંવરીએ કહ્યું પીતા
 જી વર જોઈને વીત કરજો. રાજા કહે બેઠા વર તો સા-
 રો છે પણ આજમાનીતાનો કુંવર છે એટલે રાજાને મન
 ઉતારો થયો છે પણ તેના મામા દણા જગરા છે. રાણી
 આજે વીત કરવા હા કહી એટલે રાજાએ દરબારમાં આ
 જ પોતાની કુંવરી અંપદનો વીત ગજરા માર સાથે કર્યો
 બ્રાહ્મણ વીતાની વધાર્થ લેખન દમાતંતી રાણી પાસે આ
 વ્યો અને સપાળી વાત કહી તે સાંભળીને રાણી ખુસી થ
 થાં અને બ્રાહ્મણને બહુ ધન આપી ખુસી કર્યો. હવે
 જામ રાજા બહુ પ્રીતમાં રહે છે. એક દાહડો કોથ આવ્યા
 થી પોતાની દાસીને કહ્યું કે તું સારના પોહારમાં કાળો
 પોશાક અને કાળો ઘોડો ગજરા મારના મહેલ આગળ
 મુકીને આવની રહેજે, જો તે ટેકવાળો હશે તો એક ધ
 ડો જાગમાં ઉભો નહો રહે. દાસીએ રાજાના હુકમ પ્રમાણે
 કાઢ્યું. મગારના પોહારમાં મુતો ઉડીને માર ગ્રહને આ-
 વ્યો તેવેજ પેલો ઘોડો અને પોશાક તેની નજર પડ્યાં,
 તે જોઈને વિચાર્યું કે રાજાનું જોર ન આહ્યું ત્યારે આ-
 જ મને ગરીબાઈથી દેશવંટો દીધો માટે જો હું ન જાઉં
 તો આહારી જનેતાની કુખને એજ હાથે માટે માહરા આ
 પનો હુકમ માન્ય પરદેશ નીકળવું જોઈએ એમ ધારી પો
 તે ઘાતણ પાણી કરી જનમોતરીમાં જીવે છે તો તેજ દી-
 વસે વનવાસ જવાનું ઠાંકણ આવી રહ્યું છે તેથી તરત પો
 તાના રેવંતને તરવાર કરી શ મ વસ્ત્ર પહેરી પોતાની મા

પાસે રજા લેવા આવ્યો. કુંવરને આવતો જોઈ રાણીના પેટમાં કાળ પડી અને આંખમાં આંસુ ભરી કુંવરને પૂછ્યું કે—

હુદો—કોનાં ફોડ્યાને કોનાં ઢોળીયારે, કુંવર કોનો કર્યો ભંજવાડરે; કુંવર૦ કાળે ઘોડેને કાળે લુગડરે, જોઈ લાજી મરે રજવાડરે. જોઈ૦

ભાઈ તેં કોનું બગાડ્યું છે કે તેણે તને માનભંગ કર્યો તે મને કહે. માહારા ભાઈ ઘણા જગરા છે તેઓને લાંછત લાગશે ને સાલસુલાની બેનના છોકરાને વારે કોઈ ચડનાર નથી એમ ગણાશે માટે જોણે તને કુબલ્યા હોય તેનું નામ દે એટલે હું તેનું જગમુજ કહાવી નાંખીશ. કુંવરે વિચાર્યું કે જો હું રાજાનું નામ દર્શાવું તો મહારા મામા પાસે રાજાને હેરાન કરાવશે માટે માહારા કરમનો વાંક કાઢાડુ જોઈ કોણને કુઃખ ન થાય એમ ધારી કુંવરે કહ્યું કે

હુદો નથી ફોડ્યાને નથી ઢોળીયારે, મંતો નથી કર્યો ભંજવાડરે; મંતો૦ કાળે ઘોડેને કાળે લુગડરે, આવી પોહોમી કરમની આવરે. આની૦ જ્ઞેશીએ કંપી જનમોતરીરે, એમાં લખીયા હતા લખરે; એમાં૦ બારે વરશે રે. વન આસીઓરે, તેમા મીઆ ન થય મીત મેખરે. તે૦ માટે માહારીરે તમે માવડીરે, મુજને ઝટપટ આપજો શોખરે; મુજને૦ ધડોળે ગમતું નથી શહેરમારે, હુતો દેખુ હળાહળ વીખરે. હુતો૦

મં કોણનો બગાડ કર્યો નથી, પણ માહારા કરમ મને આ ઘોડો ને પોશાક માફલ્યો છે, માહારી જનમોતરીમાં ખારમ વાળે પરદેશ જવાનું લખેલું છે. ગાનાજી વિધાત્રા ના લેખ મીઆ થવાના નથી, માટે જલદીથી મને રજા આપો. કુંવરનાં વચન સાંભળી રાણીની આંખમાં ચોધારે આંસુ આવ્યાં જાય છે, અને ડાયા કંપી રહી છે.

હુદો—તમરે ચાલ્યા મારે ચાકરીરે, અમને કોનો દાહો

આધારે; તમને ૦ કુખની વાતો કોને કીજીએ, માહારી
કાણજ કરશે સાચાંયરે. માહારી ૦

રાણીએ કહ્યું કે કુંવર તું મને કોને આધારે મુકીને પ
રદેશ જાઓછો?

ફુલો—તમને સુખીરે સમરથ સાસઝરે, તમને સાંપી મ
હરીયાની વાટરે; તમને ૦ અહિં આં રહે તમે સુખધારે, પી
યર બધે મટે ઉઘાટરે. પીયર ૦

માતા અહિં આં સરવે વાતે સુખાં છે, અને પીયરમાં
માહારા મામા સમરથ છે મટે તમને કુખ પડે એમ નથી

ફુલો—સાસઝીઆમાં માર માહારે રમણારે, માહારા
પીયરમાં ભિજનજ લાંઠરે; માહારા ૦ રતન સમરે કુંવર જય
છેરે, માહારા જીવતરે ઉઠી વાટરે માહારા ૦

ભાગ તને ખખર છે કે તાહારા પીતાનું હેત માહારા ઉ
પર ફેટલું છે કે તે સુખે હુ તાહાર કુખ વીસાઝને અ
હિં રહુ મટે તને તો જવા નહીં દઉં, એમ કહી રાણી
રવેછે. કુંવરે જવાની બહુ હઠ કરી અટલે રાણીએ વિ-
રથું કે હવે તે રાખ્યો રેહવાનો નથી પણ જો આજની રા
ત રાખીને રાતની રાતમાં માહારા ભાગને તડાવું ને કુંવ
રને કયા પરણાવું તો કદાચ માહમાં લગટાઈને રહે, અ-
વું ધારી મારને કહ્યું કે—

ફુલો—આજનો વાસોરે રહેા મહેલમારે, તમને વાહા-
ણામાં દેહશું શીખરે; તમને ૦ નારે કહે જો તમે નીસરોરે,
કાંઈ ઘેજી પીકિ હુતો વીખરે. કાંઈ ૦

તાહારે જવું હોય તો કાલે જજો હુ ખુશીથી જવા દેશ
માહાર કહ્યું નહીં માનો તો હુ જો પાછન મરીશ. એ
મતે માતાનો આગ્રહ જોઈ પોતે એક દીવસ રેહવાન હા
રહી. સાંજ પડતાં રાણીએ કુંવરને રેહાવવાની તરખડ ક
રવા માંડી. રાણીએ પચ્ચાર કર્યો કે રાતની રાતમાં શમ

લેવું છે તેથી માણસના પગથી કે ઘોડાથી તો નહીજ જ
ના શકે. માટે હવે ગાઉ ચાલી શકે તેવી સાંઢ હથે તો-
જ કામ થશે એમ ધારી રાણી રજાગીવાડામાં આવી ને
રહીઆ રખાઈને ખાજાવે છે.

ફુલા - રહીઆ રખાઈ વીરા વીનવુંરે, હુનો તજથી ના-
નેથી લાયુ ખેલેનરે; હુનો કામ પડ્યું વીરા એપટ્ટીરે, મા-
ટે આવીધું માજમ રેનરે. માટે જટપટ ઉડી તું જા જગજો
રે, કાંઈ લાવી માહારા પર ખેલેરે; કાંઈ મોંના માગ્યાં મુ-
લ આપી મરે, તું જાજે જો અમનગર શહેરે. તું કુ વર-
વીદ્યે માહારો જાપછે રે, કાંઈ જીમન જાજે પેશરે; કાંઈ
સાલાસુજાન જામને એમ કહેજોરે, તાહારો ભાણજ જાજ
પરેશરે. તાહારો.

રુડીઓ રખાઈ રાયા મણુ કુતલી સેજમાં બર ઊંધમાં
સુત છે ને એની આ પગ દયાવે છે, અનામાં રાણી-
નો અવાજ રખારાજને કાને પડ્યા ત્યાં રાણીને કહ્યું કે-

ફુલા—ટાટા રાતેરે તુનો ટળવંજેરે, કાંઈ સાર તાહારો જા
ધ. રાખરે; કાંઈ રખાઈ ગયા છે એમને સારરેરે, એમ
ની હાલે. ફુલે છે આખરે. એમની.

માહારો રાની તો ઘેરે નથી સાસરે ગયા છે ને ત્યાં
આંખો ફુપવા આવી છે. તે સાંભળી રાણીએ ત્રિય
કે જો સાસરે ગયા હોય તો આંખો ફુલે છે અવી ખમ
ર અહિં આ શી રીતે પડે માટે મુકરે રખાઈ ઘરમાં છે
પણ ઊંધમાંયા ઉઠાડ્યો પડે માટે તે જુહું બોલે છે. પ-
ણ એન જો કાંઈ લાજય આપુ તો તે જરૂર ઉઠાડશે એ
મ ધરીને તેને રાણીએ કહ્યું કે—

ફુલા—રમરીને આપુ માયા મોળીયુંરે, તને આપુ તે
નવસર હારે; તો જટપટ જગાડ તું તો હેનરે, કાંઈ કા-
મ પડ્યું હવે પારે — કાંઈ.

હે બાઈ તું એને જલદી જમાડ, દરબારમાં કામ પડ્યું છે તેથી આટલી રાતે તેડવા આવી છું. દરબારનું નામ સાંભળીને રખારણે પોતાના ધણીને જમાડવો અને કહ્યું કે આટલી રાત સરકારનું તેડું કેમ આવ્યું છે. રખારી બેઠો થયો અને જવાબ દીધો કે આપણા માકરોએ કોઈના ખેતરમાં સાંઠ ધાડી હશે એવું ધારી ચાકરને પૂછે છે.

ફુલો—કેણી ખેર ગયો ભિશા ચારીઓરે, મંતો કેણી ખેર ચારી છે સાંઠરે; મંતો કોનાં ખેતર ખળાં ભિગળારે, જૂડા કોનો કર્યો ભજવાડે. ભુંડાં કોનું આધુ ને કોનું નું ખોડીયું, તુતો સાચેરી કહેજે વાતરે; તુંતો દરબારે તેડું મને માકલ્યું, ભુંડા ગળતી માજમ રાતરે. ભુંડાં

આજે આપણા દોરે કોઈના જમાડ કર્યો છે કે દરબારમાંથી આવ્યારે તેડું આવ્યું છે. ચાકરે કહ્યું કે—

ફુલો—કેણી ગયો ભિશા ચારીઓરે, મંતો આથમણી ચારી છે સાંઠરે; મંતો કોનાં ખેતર ખેર નથી ભિગળારે, કોઈનો નથી કર્યો ભજવાડે. કોઈનો

કોઈના ખેતરમાં દોર જવા લાધુ નથી, રાજ તો કાંઈ કાંઈ કામ સારૂ ખોજાવતા હશે. પછી રૂડાઓ રખારી નાચે ઉતર્યો એટલે રાજના રાણી દામાવતીને દાહી; રખારીએ કહ્યું કે આટલી રાતે એકલાં માહારે ઘેર કેમ પગલાં કર્યાં. રાણી કહે બાઈ તાહારે કામ પડ્યું છે ગજરો મારૂ દેશવટે જાય છે માટે તું અમનગર જઈ માહારા ભાષને રાતની રાતમાં તેડી આવે તેની જોરાવર સાંઠ હાય તે લેખને જા. તે સાંભળી રખારીએ કહ્યું કે—

ફુલો—ત્રણસેને સાઠ માહારે સાંઠણીરે, તેમાં ગગા જ મનાની જોડે; તેમાં મન વેગે પાન વેગે ચાત્રતી, તેમાં ન મળે આપણ કે જોડે. તેમાં અખડ જોના ધીની જળહજે, તેને ધુપ અગર બહુ થાયરે; તેને ચારો

ચરે નાગરવેલનોર, તેનો પત્રકે જોજન જાયરે. તેતો ધારી
એપે હુંતા પરવરે, તમે મનમાં રાખજો ધીરરે; તમે અ
મનગર પેહોયુ પત્રકમારે, તેડી લાયુ તમારો વીરરે. તેડી.

ગાહારે ઘેર ત્રણસે ૨૧૩ સાંઢો છે તેમાં ગંગા જમના
ના જોડા મનવેગે પવનવેગે જાય છે તેના માં આગળ કુ
પ દીપ અને અપ્પાંડ ધીની જોતા બળે છે. તમારે શીક
ર કરવી નહી હમણાં તેડીને પાંછા આડુંછુ એવું સાંખ-
જીને રાણી ખુશી થયાં અને કહ્યું કે:—

કુહો—રસ્તે જાજોરે જોમને જળવીરે, જુડા અંધારી
રાતનું કામરે; જુડાં વાલેશય વીરા હતા પાધરેરે, તેતો
ધાલી જવા કેરી હામરે. તો ગુણ નહી જુલુ હુંતા તા-
હોરે, કાંઈ ગુણ આશીગજ યાઉરે; કાંઈ કડાં કડીને સે-
લાં પાધડીરે, રાવા લાખ સોનધયા દેઉરે. રાવાં

ભાષ અંધારી રાતે જોમને જળે તમારો ગુણ હું ન-
હી જુલુ. સવા લાખ સોનાની ગાહોરો આપીશ એમ કહી
રાણી પોતાને મેહેલે અંખાં અને રખારીએ સાંઢને શણ-
ગારવા માંડી.

કુહો—સાંઢની કેટે સોના સાંકળીરે, એને ઉર એકાવળ
હારરે; એને પાંચે તોડા જોને ધુધરારે, ધાય કાંઝરનો
ઝમકારરે. ધાયં સોના રૂપાનો કાંઠલોરે, કાંઈ રત્ન જડાંત્ર
પલાણુરે; કાંઈ હીરા જડાંત્ર એનો માવડોરે, જાણે બળકે
સુરજ ભાણુરે. જાણે કસવા પાધ બાલી હાયમારે, કાંઈ
રૂડીઓ થયા અસવારરે; કાંઈ ગોળો છુટયો જાણે ગોફ
ણીરે. તેમ સાંઢ આલી સમકારરે. તેમ

તરેહવારે અને શાન્તિ શણગાર સજીને પાતે સાંઢ પ
ર અસ્વાર થયા, પછી જેમ ગોફણુમાંયા ગોળો છુટેછે તે
મ સાંઢે આલવા માંડયુ. જતાં જતાં અમનગર પાસે આ-
વું જોટલામાં સમસમ કરતા રાત ગાલી જાયછે તેને ર

ખાશીએ પુછ્યું કે હું માસી ક્યાં જાય છે ત્યારે રાત કહે હું
તો વાહાણું વાવાને જઈ છું. રૂડીએ વિચાર્યું કે જો રાત
ક્યાં જાય તો પછી વાહાણું વાવાની શીડર મળી જાય.
એવું ધારી અખડો ભાંપ નાંખી દીધો અને રાતને કહ્યું કે
માસી માહારો આખડો આપો. રાત કહે મને તો વાર થાય
છે તેથી તું તાહાશી ગળે લે; રમાશીએ કહ્યું કે હું સાંઠને
એસાશીથ ત્યારે માહારાથી નિચે ઉરાશી અને તમે તો જા
ઓ હાથ કડી આપી શકશો. પછી રાત આખડો લેઈ જી
ચો હાથ કડી આપેછે એટલે રૂડીએ રાતનું કાંડું બાંધી
સાંઠ ઉપર એસી લીધી અને પેતાની ગાંડ તળે બાંધીને
તેના ઉપર ચડી બેઠો. વાહાણું વાવાની શીડર મળી ગઈ
ને રૂડીએ અમનગર આવી પેહાચ્યો ત્યાં દરવાજા ખંધ
દીઠા એટલે દરવાજો કહાં કે:—

ફુલો—દરવાજા વીરા તને વીતકુંડે, માહારો જવું છે રા-
જાની પાસરે; માહારો જઈને મને શેહેરમાં ધ:નીનેર, પ
છી દરવાજો તાહારો વાસરે પછી.

દરવાજો ઉઘાડ માહારો રાજાનું કામ છે.

ફુલો—ખંધ દરવાજો ત્રણ ઉઘડેરે, કાંઈ કુંચીઓ પડી
દરબારે; કાંઈ રાત રહો શેહેર બારણે, સુતા ઉડી આ
વોને સવારે. સુતા.

દરવાજો કહ્યું કે વાહાણું વાવાં આવશો તો દરવાજો
ઉઘાડે હમણાં ઉઘાડવાનો હુકમ નથી અને કુંચીઓ દર
બારમાં જાય છે. રમાશી વિચાર કરે છે કે આપણે તો
રાતની રાતમાં જવું છે અને આ તો વાહાણું વાએ દરવા
જો ઉઘાડવાનો વાવદો કરેછે માટે આપણું કામ શી રીતે
પાર પડશે એમ ધારી દરવાજાને કહ્યું કે:—

ફુલો—બળી લળી લાગુ તાહારે પાવલેરે, જઈ દરબારને
જગાડે; જઈ વેલેરો લાગ્યું તું તો કુંચીઓરે, કાંઈ દરવા-

ને ઉધાડે. કાંઈ

ભાષ દરવાન હુ પગે લાગુલુ તું દરવારને જઈને જગા
ડ, અને કુંચીઓ લાવી દરવાજો ઉધાડ. દરવાને કહ્યું કે
કુતી રાજા ગામ બહાર રહ્યા હોય તો પચ્ચ રાતે દરવા-
જો નહીં ઉપડે. આંત્ર જવાબ સાંભળી રંગારી શ્રીરમા પ
ડ્યો અને સાંઠ ઉપર નીસાસો મુઠી સાંઠન કહ્યું કે.--

ફુલો--ફરે થેઝારી ફટ પાપણીરે, મેંતો તાહારા કરયો
વિસ્વાસરે; મેંતાં ગેપ કરી સહુ ખાતી ગઢરે, દામ મ
જવાની નથી આશરે. દામ

હે જૂ ની તાહારો વિસ્વાસ કરવામાં હુ નીરશ થયો. હ
વે રાતના રાતમાં જવાથે નહીં. ને કોટ એકલો હોત તો
તને થેઝાવત પાણ પાંછળ માહિતી ખાઈ છે માટે જાગફા
વે તેવું નથી એમ કહી રહ્યા માંડ્યું. રડાઆન થોડાડર
જેઘને સાંઠને વચા થઈ અને તે ખાતી.

ફુલો--મુજને છતાં શી તને સેચનારે, કાંઈ આવઠો ફ
ખી શીદ થાયરે; કાંઈં અહિંની ઉડાને જાઉં આકાશમાંરે,
તેની અપ્પર ઘડીમાં કહુરે તેનીં તાહીને ભીડ તગ તા
જાણીરે, કાંઈ ઠંલેરી મેલજે લગામરે; કાંઈં એતરવા એક
પાછી ફેરારે, મુને થેઝાવ જેઘ રડો જાગરે. મુનેં કોટના
પાડું હુતા કાંગારે, થેડી જાઉં સમુદરે ખાઈરે; થેડીં અહિ
થી તજપીને હુતો ઉછળુરે, કાંઈ જજ પડ થેહરના મહરે. કાં

હે રડીઆ એક એતરવા પાછી લેઘ જજને તું મને થેઝાવ,
એના કાંગરા અને ખાઈ સુધાં કુવને હુ થેહરમ. જઈશ. ર
ડીઆને હિંમત આવી અને સાંઠ થેઝારી તે સાલાસુલાની
પોળે જજને ઉભી રહી, રડીઆએ પોળી અને જગાડી કહ્યું કે

ફુલો--પોળીઆ માહારેરે તુંતો અંધવેરે, કાંઈ સાલા
સુલાને જગાડે; કાંઈં કામ માહારે છે ઘણું ખોપટીરે, તું
તો ઝટપટ પોળ ફેરારે. તુંતો

પોળ ઉઘાડ અને સાલાસુલાને જગાડીને કહે કે—

ફુલો—સાલાસુલારે તમને વીનવુરે, કાંઈલજી લજી લા
શુ પાયરે; કાંઈ૦ ધઠ માંડવગી હુંના આવીયો, બુને વા
ર ધણેગી યાયરે. મુને૦ માટે વેલેરા તમે ઉઠજીરે, કાંઈ ત-
ત્પર થાઓ નરેસરે; કાંઈ૦ દામાવંતીના દીકરાને, એના તા
તે આપ્યા પરદેશરે. એના૦ માટે રાણીએ મને માકડ્યો,
કેહેજી ભાણેજ જાય વીદેશરે; કેહેજી૦ અત્યારે આવીને ત-
મે રોકજી, કુંવર હજુએ છે બાળે વેશરે. કુંવર૦

રૂડીયાનો અવાજ સાંભળતાં સાલાસુલા જગી ઉઘાડ,
ને નીચે આવીને રૂડીયાને પૂછ્યું કે ભાઈ શું છે? રૂડીએ
કહ્યું કે ગજરા ગાડને એના બાપે દેશવટો દીધો છે માટે
તે સવારમાં જવાનો છે તેથી તમને તેડા આવ્યો છું એવું
સાંભળીને સાલાસુલા ધણી દીમગીર થઈ અને તબ્યાર પ
પ સાંઢ ઉપર બેઠા. રૂડીએ સાંઢ થેકાવીને પવનવેગે મુકીને
માંડવધઠ આવી જ્યાં દામાવંતી રાણી ભાઈને જોઈ રા-
જી થઈ અને રખાડીને ધન આપીને રાણીએ ભાઈને કહ્યું
કે ભાઈ આતો સગરનાં જવાનો છે, આનો વીવા કમ
જાવતો નગરીના રાજની કુંવરી સાથે કર્યો છે માટેલાં
રાતની ગામાં લેઈ જઈને પરણાવી આવો તો તે કોઈ દિ
વસ પાછો ઘેર આવશે. રાણીના ભાઈએ રખાડીને કહ્યું
કે ભાઈ આટલું કામ કરવાની હિંમત ધાલો તો દીક. રખા
ડીએ કહ્યું કે મારા જીવમાં જીવ છે ત્યારે સુધી તમારો
તાબેદાર છું. પછી મામાએ માડુંને જગાડ્યો અને કહ્યું કે
ભાઈ મારે ઘેર આલો. માડું કહે કે મારે તો સવારમાં પ
રદેશ જવું છે, મામાએ કહ્યું કે આપણે ઘેર બધાને મળી
ને જળે. એવું સમજી સાંઢ ઉપર બેસાડી સાંઢને ઉડા
ડી તે કમજાવતો નગરીમાં આવી પોહ્યા. મામાએ રા
જી પાસે જઈને કહ્યું કે અમારા ભાણેજના બાપે એને દે-

શવટો દાઘા છે મારે નમારી કુવડીને પરણાવી દા કેમકે
તે હાલ પરદશ જવાનો છે. એવું સાંભળીને રાજા દીલગી
ર થયા અને વિચારે કય્યો કે કોઈ અરીજ ગરબેજ હોય તો
પરણાવવાની નાએ કહીએ પણ આતો સાંભાસુલા અને
જનમ બહુ જખરા છે એટલે તેમને ના કેમ કેહેવાય. પછી
પોતે રાણી પાસે જઈને કહ્યું કે ગજરામારના બાપે એને દે
શવટો દાઘા છે મારે તે આહિં પરણવા સાડ આવ્યો છે.
રાણી કહે કે એવી રીતે કન્યા કેમ દેવાય, રાજા કહે એ
આપણાથી ના ન કેહેવાય કુવડીને પુછીએ તે શુ કહેછે

કહે—જન આવી પદ માંડવધારે, કાંઈ પરણવાને હા-
લરે; કાંઈ પીના એનાએ આપ્યો દેશવડારે, કાંઈ વીદશે જ
શે કાલરે. કાંઈ રાજકુવર પરે જી વુજનેરે, તેતા હવડાં જ
શે વનવાસરે; તેતા લખ્યું હશે ત્યારે આવશે, તમે મુ-
કો પરણાવી આવશે. તમે રાજકુવર પરણી જાણતારે, કો
કેલે ભેડી ચાવીશ પાનરે; મહેલે તોનો રહેશે તન એમરતો
રે, કાંઈ માહારૂં કહ્યું તું માનરે કાંઈ

રાજાએ કુવડીને કહ્યું કે મારને તે તો પીનાએ દે-
શવટો દાઘા છે તેથી કાલે વનવાસ જવાનો અને હાલ ત
પરણવા આવ્યો છે. તું જાણીશ કે રાજકુવરને પરણીને
ને સુખ ભોગવીશ, પણ તે વાતનો એરના રહી જશે માર
ટે પરણવાની આજ્ઞા દાડી દે. તેવારે સંપાદેએ કહ્યું કે—

કહે—કરમ લખ્યું હશે માહરે, તેતા મીઠવા તહી થા
ય મારા બાપરે; તેતા રૂડો જુડારે કાંઈ મં વરધારે, મ
ને બાળે કોડેતા ભેસે પાપરે. મન

હે પીતાજી મારા કરમમાં જે લખ્યું હશે તે યશે, જો-
વા તેવો મં એક વખત કહ્યું કર્યો તજ ખરો હવે જા
જો શોધતાં મને દાષ લાગે, એ સાંભળતાં તરતજ રાજા એ
જગનનો સાગાત મ ગાઓ અને કન્યાદાન દીકુ જ્યાં ગ જ

રેા માફ ચોરીમાં ફેરા ફેરે છે અને ત્રણ મંગળ વરતાઈ
 રહ્યાં એટલે માફને માફ આપ્યું કે જો હું આ પંચાતમ
 પડીશ તો પીતાનું વચન જશ તેથી તરવાર એ ચોરે વર-
 માળ કાપી નાંખીને નાઠો એના મામાએ વારણે પણ મા-
 ન્યું નહીં એટલે ગ્રામ્ય મંગળ પાંડાથી વરત્યું. કલ્યાને પી-
 યે મુકીને માફ સાંઠ ઉપર બેસી ચાલી નિકળ્યા જતાં જ-
 તાં રસ્તામાં ભવઈયા રમતા હતા તેની જૂંગણો ઢાગી એ-
 લે ને ગામમાં જોવા ગયા. ભવઈ જીવેછે ત્યાં ભવઈના કે-
 હેછે કે અમે અંકેક જાતનો વેશ ખમે ત્રણ ત્રણ વખત ૨
 લાગ્યા પણ વાહાણુ વાતુ નથી માટે કોઈએ રાતને પાં-
 ધી છે કે શું રખાઈએ વિચાર કર્યો કે હું હવે વધારે વા-
 ર કરીશ તો ઘણા માણસોને નુકસાન થશે, કોઈનાં કુલ
 ફરમાઈ જશે, અને કોઈનાં દહીં ખાટાં થઈ જશે, તેથી પો-
 તે તરવારને તોડી આપી સાંઠ હાકીને માંડવધડ આવી
 પોહોડ્યો ને ત્યાં જઈ દામાવંતીને કુંવર સોપ્યો અને સા-
 લાસુલાને પણ અમનગર મુકી આવીને રાતને છોડી દી-
 ધી કે તરત વાહાણુ વાતુ એટલે ગજારા માફ નહીં પોષત
 ઇવાર થયા અને પાતાની માને પગે લાગી ચાલતા માંડે
 છે એટલે રાણીએ કહ્યું કે—

ફુલો—સુરજ પોણે તમે સમરોરે, કાંઈ રીતે ઉગમતે સુ-
 રરે; કાંઈ પર ઘરતીને પર રાજમારે, કાંઈ વાણે ઘણું એ
 કનુરરે. કાંઈ

સારા શુકન થયા એટલે માફ રસ્તે પડ્યો અને રાણી
 દામાવંતી રૂદન કરવા લાગી.

ફુલો—સુનો સમરથ માફ દોલીએરે, તારી ઘોડા સુ-
 ની ઘોડારરે; તારી સુની મહેડીને સુની માવડીરે, કાંઈ સુ-
 ના મુકયા શાજગારરે. કાંઈ સુના દાસને સુના દાસીએરે
 કાંઈ સુના મુકયા ખનાસરે; કાંઈ સુના ખાગ સુના ખાગ

રે, કાંઈ શુના પાયા અવાસરે કાં ૦ ૯૦

અરે પૂત તાહરા વગર મેહલ બાગ બગીચા ચાકર નોકર અને તાહરા સહ શણુગાર શુના પઠ્યા છે એમ કહી રૂંદ ન કરેછે. માર્શના આકાશ મારગે એક એક કરતો નવપંછ પછે ધંપાદ ને દીવસથી માર પરણીને મુકી ગયા છે તે દીવસથી ખાન પાન અને ગાન તાન મુકીને પરમપરની ભક્તિ કરે છે. ધણી દીવસ વહી ગયા પછી એક દાહાડો રાણીએ દાસીને કહ્યું કે આજ માહારા માધામાં ધાલવા સારૂ ચંપેત તેલ લાખ પછી દાસી સરઘ્યાને તાયાં લેવા આવી અને કહ્યું કે-

ફુલો--સરઘ્યા તુંતો સાર નોખોરે, મૂને આપને ચં પેત તેલરે; મુને ૦ ઝટપટ કરી તુતો નોખોરે, તાહાર કા મ પડ્યું સહ મેહલરે. તાહર ૦ ૯૧

સરઘ્યા નલદીથી તેલ આપ. સરઘ્યે તેલ આપીયું તે લખને દાસી જાય છે, એટલામાં ઘોડાનો ને માણસનો પડછાયો જમીન ઉપર પડ્યો તથા દાસીએ ઊંચું જોયું એ ટલે ગજરા માર જેવો પૂરથ દીઠો તેથી હાથમાનુ કચોળ પડી ગયું, તે જોઈ સરઘ્યાએ કહ્યું કે કચોળ કેમ પડી ગયું. દાસી કહે તે પડ્યાની મને શીકર નથી એમ કહી ઉતર જી પોતાની બાઈ પાસે આવી અને કહ્યું કે-

ફુલો--કાળે ઘોડેને કાળે લુગડેરે, કાંઈ ગજરો માર અસવારેરે; કાંઈ સાચુ માનો મારો બાહજીરે, જાણે જાય તમારો ભરધારેરે; જાણે ૦ ૯૨

બાહ ગજરા માર આકાશ મારગે જાય છે તે સા-ભજીને ચંપાદને ધણી રીમ ચડી અને દાસને કહ્યું કે

ફુલો--જનેતુ જુઠા ખોતી છોકરીરે, મને પડીયત ક ટારીના ધાત્રે; મને ૦ નીચી જાત તુ તો લુડોનીરે, કીધી મથકથી માહારો જોઈ દાવરે. કીધી ૦ ૯૩

જા જા રાંડ તારે આજ મશકરી કરવાનો વખત છે તા હારે મન હસુ ગને મને તો કઠારીનો ધાવ લાગે છે, દા-સી ઝ ખવાણી પડી અને હાથ જોડીને બેલી કે બાપ હુ મશકરી કરતો નથી તમે માહારો સાથે ચાલો તો આપણે અગાશી ઉપર જઈને જોઈએ, પછી અને જણાં અગાશીમાં આવી જીવેછે તો આકાશ મારગે મારને જત દીઠા તેથી ચંપાદે ખુશી થઈ બોલી કે -

ફોહા--ધેડો બાંધુ ઘોડારમારે, કાંઈ પનાણું મહેલુ પરસા ખરે; કાં દામાવતીના દીકરારે, તુતો મારે માહોલે પધારરે. તું. મારને કાને આજ આજતાંજ ઘોડાને ઉભા રાખી પોતે વિચાર કરેછે કે અહીં કોમ બોલાવતુ હશે, રસ્તામાં મા-સીતું ગામ આવે છે તેના નહી હોય, માહારી માનુ નામ દે છે તેથી એજ હશે એમ ધારી ઘોડાને તે મહેલમાં ઉતારી દીધો. મારને જોઈને ચંપાદને બહુ આનંદ થયો, તેણે આળખાણ કાઢાડ્યા વગર ત્રણ દાહાડા સુધી મારને પોતાની પાસે રાખ્યો. એક દાહાડો અને જણુ સોગટાં બા-જી રમવા બેઠાં તે વખતે રાણી કહ કે તમે તો મરદછો તથી મને જીતશો. એટલે માર કહે એમાં કાંઈ મરદાઈનું કામ નથી એવો નસીબની વાત છે જેના દાવપડે તે જીતે રાણી કહે કે માહારજ બ્યાં ત્યાં નસીબ તો સાથેજ છે; તને મને ચોગીમાંથી મુકીને નાઠા હતા પણ માહારા ન સીબમાં હતું તો પાછા ભેગા થયા. એ સાંભળીને માર વિચારમાં પડ્યો કે હવે આ સુખમાંથી જવાશે નહી એમ ધારી બાજી ઉપાડા નાંખી અને રાણી પાસેજ જાગી.

ફોહા--ધડીએ રહ્યાની મને આપડી, આન પાણી યવું માહારે વીખરે; આનંદ મટપડ, હવે અમે આજશુરે, રાણી ખુસીથી આપોને સીખરે, રાણી.

તમે ખુશી થઈને મને રજા આપો હું હવે પરદેશ જાઉં

રાજાને પગલાવો થયો કે ઝોગખાત્ર કાદાવાથી માહારે પાછો વીળેગ થયો. આટલા દાવરા કુપ્પના હુંગર ઉઘ્યા ત્યાં પ્રભૂએ દવા લાવી સુખમાં નાંખી પાણી પાણી માહારે કરગ કરી બળયું એવી રીતે પસ્તાંગો કરી રાણી રૂંદ કરવા લાગી.

ફુલો—આજના વાસો માહારી મિડોએરે, તમે પરદેશી પડ્યા થાએરે; તમે૦ રાત રહેા માહારા મહેનમારે, તમે વાહાણમાં સુખેથી જાએરે. તમે૦ ૯૫

મારને કહેલે માહારાજ; આજની રાત માહારા મહેનમાં પરદેશી મેગાત દાખલ રહેા અને સવારમાં જવું હોય ત્યાં જાઓ. રાજાને આમહ જોઈને ગળરા માર ત્યાં રહ્યા મધરાત ગમ છે, રાજા પદમમાં ઊંચેઝ ને રાણી પગ દ-ખાવેલે ઝોટલામાં મરથે અવજ કરચો તે સાંખળી મારે જાગીંડુયો અને જવાની તઈવારી કરવા માંડી. રાણીએ કહ્યું કે માહારાજ હજી તો મધરાત ગમ છે માટે સુધ રહેા પછી અંપદે મરથા ઉપર યુરસો કરાને કહેલે.

ફુલો—ગધ મધ રાતનો મરથો બોલીએરે, મારા માર ને પડળો ત્રાસરે; મારા૦ સવારમાં બોલાવું; મુઝા વાધરેરે, તને પકડી મંગાવું મારી પાસરે. તને૦ થેડ થોડે એંચુ તા હારાં પીંછડારે, તારી આંચે દેવરાવું ડામરે; તારી૦ મારજી અબકીને જવા જાગીયારે, મારે જગડયું જગાડે તું કામરે. મા૦ અરે મરથા તું બેલીતે મારા રંગમાં જગ પાડેલે, મારા પ્રાણહારે પર્જગમાં પોહોલ્યા છે તેમને ત્રાસ પડાવે છે, તે સાંખળીને મરથે કહ્યું—ક—

ફુલો—તમારે કારણ નથી બોતોએરે, હુંતો બાલ્યો ગરી આને કજરે; હુંતો૦ મજુરોએ જાવ બટ જાગીનેરે, તમે સુખે સુખો માહારાજરે. તમે૦

જાણ તમે નીરાતે બેધો મારે તો ગરીબ મરવાને સાર

બોનવું પડ્યું તે બીચાગ વખતસર કઠીને પોત પોતને ક્રી-
વિત્તે મળ્યા માડે ઝેલી ગયા ને રાત પાછની પોઠોર
રહી એટલે પાછો મરધા મે ગવાજ કર્યો તે સાંભળી રા-
જા બેઠો થયો. રાણીએ કહ્યું હજી રાત છે મટે સુખ ર-
હો. પછી રાણીએ મરધાને કહ્યું કે--

ફુલો--પાછલી રાતનો મરધો બોલીએ, મારા માડને પ
ડ્યો ત્રાસે; માણં સવારેમાં બોભાવું વાઘરાં, તને જ
ડી મંગાવું મારી પાસે. તનેં ઘોડે ઘોડે જિંથુ તાહારાં પી-
છારે, કાંઈ વાંચે દેવરાવું ડામરે; કાંઈં માડે જાળકાન
જાગીઆરે, માડે જાળકાન જાગે તું કામરેં માડેં.

મુત્તા કહી કહીને પાકા પણુ તું છાનો રહેતો નથી મ-
રધો કહે છે કે--

ફુલો--તમારે કારણ નથી બોલીએ, હું તો બેલ્યો ત-
મરે હેરે કાજરે; હું તોં સહિ સંતાપ જાઓ સંહેજમારે, ત
મે સુખે પોહોડો માહારાજરે. તમેં

જાઈ હું તમારે વશ નથી આવતો પણ ચાર લોકને
ચેતાવું છું. હવે રાત થોડી રહી માટે સહિ સંતાપ જાઓ એ
ન કરતાં વાહાણુ વાવું એટલે રાજા જાગી ઉઠ્યો ને રાણી
ને કહ્યું કે હવે હું રેડવાનો નથી.

ફુલો--સીખ આપોને રાણી સતત તારે, અમે જ-શું
હવે વનવાસે; અમેં જારે વરથે પાકા આગશું, તમેં મુ-
દો અગાડી આશરે. તમેં

જારે વરમ સુધી માહારા આશા મુકીને શીખ આપો તે
સાંભળીને રાણી રૂદન કરે છે.

ફુલો--રહો તો રાંધે માડે લાવ્યારે, કાંઈ જાઓ તો
ઓસાડે બીણી થયે; કાંઈં માહારે મોહાલે આવો સાહ-
જારે, છાડી મુકો છાકરવાલી છેકરે. છાડીં

તમે અમયાં માન શુભ કહે છો પણ હું રેડવાનો નથી

તે માટે જલદી સારા શુકન આપો. રાણી રાજના સામુ
જોઈને કહેછે કે મન તમે કોના આધારે મુકીને જાઓ
છો. રાણી કહેછે અને રાજ ઉતર આપેછે.

ફહો--તમે આદ્ય રાજ આકર્ષી, અમને કોની મળા-
માણ દેછોરે; અમને સુખ દુખ જોવા કોણ આપશે, તે-
વી કોને સુપરત કહોછોરે. તેવીં

હે રાણી વધારે રૂઢન કરે કાંઈ ધણું છે. મને રજા આ-
પો. રાજા કહેછે.

ફહો--તમને સોંપ્યાં મંત્રી મળીયારે, રાણી સોંપી હી
ચોળા આટરે; રાણીં જાઓ પીઓને ખેલો માજમારે,
તમે માહલો મહીંગાયાની વાટરે. તમેં ખેલ ખંધી-
ખાનું માનાએર, ગરે હોંચોળો શુળી સમાનરે; મારેં મો-
જો મુશીન રૂઢન માંડીયાંરે. રાજ મહીયર ઉજડ રાનરે; રાં
તમને સોંપ્યા કળશી કાદરારે, તમને સોંપી દુજણી જોંટરે,
તમનેં દુધ સાકર પીઓ દાહાડીએરે, વસ્ત્ર ચઢગારની ત-
થી ખોટરે; વસ્ત્રં માહારે મન કોદરા રાજો કાવનારે, દુજ-
ણી જોટો ચામડીયાને દેવરે. દુજણીં દુધ સાકર રૂપારે
દેખીએરે, વસ્ત્ર બાળી રખ્યા ચોળી રેડુંરે; વસ્ત્રં તમને
સોંપ્યારે સમરથ રેંટીએરે, તમને સોંપ્યા છે રાજ કપાસરે
તમનેં સરખી સમયર મળી કાતશેરે, તેમાં ગહા રહેા
ઉદારે. તેમાં રેંટીયા બાયાન રધુ ખીચડરે. કાંઈ ક-
પાસે મુકુ આગરે; કાંઈં સહિલીએનો સંગ નયો કામ-
નોરે, ગંતો જલો તપાસી જાહરે. મેનોં તમને સંપ્યો
પારસ પીંપજોરે, રાણી ગણમે પીંપજીયાનાં પાનરે; રાં
બારે વરશે અમે આપશુરે, રાણી વાળીયુ તમારાં વાનરે.
રાણીં સાથે તેડો માહારા સાહ્યારે, માહારાં બાર વરસ
કમ જાયરે; માહારાં વીજીગની ઘડીએ જાય વેગળીરે,
મને દાહાડો વરસ રામો જાયરે. મનેં આવું જાણત તો

નવ પરણતારે, રાજા બાળકુંવારી રહેતરે; રાજાં ઠાસો હા
 ધ મંતો બાલીએરે, માહારા કરમને દોષ ન દેતરે માં
 સાસર જેવાના રહ્યા આરતારે, શ્વામી ધુધટ તાણવાના
 રહ્યા કોડરે; શ્વામી. તમે અંધાને હુંતો કેતકીરે, માહારા
 ભલી બની હતી જોડે માહારાં પેહરી ઓઢીને ફરત સા
 સરેરે, તે શઉ વિચાર અમારા થયા ભંગરે; તે નથી
 છુટ્યાં હાથનાં મળરે, નથી ઉતરયો પાનેતરને રંગરે. નથી
 રાણીએ વીલાપ કરીને કહ્યું કે-

રાગ પરજની દેગી. પીડ શું થાયરે યાશે, માહારા ર
 જની તે કેઈ પેર જાશે; પીડ શું થાયરે યાશે. એ ટેક.
 તમે મુકી માલ્યા વનવાસરે, શ્વામી કોઈની નથી માહારે
 આશરે; હુંતો ધણે બેઠી છું નીરાશ, પીં શ્વામી દોસા
 છે. નાનરો બાળરે, સાથે નથી કોઈ રખવાળરે; તમારી
 કોણ બેશે સંભાળ, પીં તમે હઠ કરી નવ જાણરે, તમે
 ભાવતાં ભોજન ક્યાં પાશરે; શ્વામી દુખીયા બાણ તમે
 યાશે, પીં શ્વામી હજુ છે બાળે વેશરે; તમે રખેજતા
 પરદેશરે, માહારા કહ્યું માની લલલેશ પીં માહારા સગી
 નાણદના વીરરે, માહારે નખણે વહે છે નીરરે; મુને નથી
 રહેતી હવે ધીર, પીં માહારા ભલી બનીતી જોડીરે, દેવ
 કોપ કલી બેઝ તોડીરે; તમે શીદ નાંખો તરછોડી, પીં
 પ્રાણનાથ પાછા તમે આવોરે, માહારા ઉપર દયા તમે લા
 વોરે; શ્વામી અબજાના પ્રાણ બચાવો, પીં માહારા ગોર
 ગુલાબશું અંગરે, શ્રીકૃ પડી પીજો પડ્યો રંગરે; માહારા
 હરખ થયા શઉ ભગ, પીં મંતો બાણું જડયું રત
 નરે, તેને રાખીશું કરી જતનરે; શ્વામી શીદને છોડોછો
 વતન, પીં માહારા રતન તે રજમાં રોળાયું, માહારા પાપે
 કરમ બોળાયું માહારા કોમળ કાળજ છોળાયું, પીં વી
 ધાત્રાને માહારા દવેશરે, તેથી લખીવાતા આવા લખરે; વ

હેર બાને તે માગી આ મેખ, પીં વીસાગ બાજુ મુને ધ
ણાં વાગેરે, માહારાં અંતર ભાગે ભાગેરે; તેનાં એકલું
કેની આસેરે, પીં રવાણી હું છું નાનિક બાળરે, તમ વીના
આવી પોહોએ કાળરે; માહારાં બાજુ લેણે સંભાળ, પીં
હજી સોળ વરસ નથી વયરે, મનનાં માનેરથ મનમાં ર-
હ્યારે; નાહાની વયમાં મુકી અને ગયા, પીં અપવાસ કરી
રાત જાગરે, ઉમીય છુને પાયે લાગરે કુને વરન કરી વર
માગુ, પીં તમે પાછા વળેા ઘેર અજરે, માહારાં કહ્યું
માનો માહારાજરે; આપૂ માહારા આપનું રાજ, પીં જા
એા કહેતામાં જીવડો જાગરે, તમ વીના તે કેમ રહેવાવરે;
બીસાગ દુખ તે કેમ સોહવામ, પીં હજી હાયનાં મીઠળ
નથી છુટ્યારે, માહારા પાયે આમુજ કુટ્યાં; રોષ નેણનાં
નારજ ખુચાં. પીં એમ રાણી રદન કરેછરે, નયણે
નારજ ધારાં જરેછરે; મારા આગળ પત્તા ધરેછરે. પીં
મને સાસરે આઠવાના કોડરે, નથી હોડી માડામાડરે; અં
પા કેવડીની ખતલી જોડ. પીં મને રાસુ જિયાની અંતરે,
મને પાયે પડવાની અંતરે; કહ્યું માનો માહારાં શુ ર-
વંત. પીં મારાં કહ્યું કે—

કુહો.—ક કાસ મુકેરે તમેા કામનીરે, કાંઈ બીરજ રા
ખંને અંતરે; કાંઈ શુકન બલેરા અમને આપીઅરે, અ
મે પાવએ અમરે પડરે. અમેં

હવે રવાનું કામ નથી બીરજ રાખીને રહેા; રાખતી
હઠ જોઈ રાણીએ શુકન આપા માંડ્યા.

કુહો.—કામા જનાણી જિને તેતર બોલરે, રાખ આડી
ઉતરે મંબરરે; રાખં એવે શુકને તમે સાજશેરે, તમને
ધાનક લાહની ધારરે. તમનેં આટો કુટોને રાખ વી ધ
ડારે, કાંઈ છુટે કેશ નારરે; કાંઈ એવે શુકને તમે સાજ-
શા તે રાખ નહી રખો ધર ખારર. રાખં

તમે જશો તો માહાવીરના નામ માફે કલ્પ કે રાણી
અપશુકન બોલ્યા કરતાં સારા શુકન આપો, રાણી સારા
શુકન આપેછે.

ફુલ—ડામાં બોલે રાજ દેવદારે, કાંઈ જમણી ભી
રવ હોયરે; કાંઈ એવે શુકને તમે ચાલશેરે, તમને વહે-
ગી ન મળશે કોણરે. તમને કોરે ઘડે કુંવારકારે, તેને બો-
લે અબોલ જવ જનરે; તેને એવે શુકને તમે ચાલશેરે
તમને મળશે કુલાદ નારે. તમને અખંડ સોનાગવંતી
માળણીરે, કાંઈ છામ ભરેલા હારે; કાંઈ એવે શુકને ત-
મે ચાલશે તો તમને મળશે સુખડે નારે. તમને વર ક-
ન્યા પરણીને આવતાંરે, સામા મળે નીશાળીયા સારે; સા-
મા એવે શુકને તમે ચાલશેરે, તમને મળશે દેવગદ ના-
રે. તમને દેવ સકળ શુભ ભોગણીરે, કાંઈ માત પીતા ક-
હેવાયરે; કાંઈ રક્ષા કરે રાજ તમ તણીરે, રાણી કહે સુ-
ભો મારા રાયરે. રાણી એરે ચડેરે રાજ આવડારે, જ્યાં
મડદાં બળે મથાણરે; જ્યાં ત્યાં રક્ષા કરે મુજ માવડારે
સકળ હળે તમારે કલ્યાણરે. સકળ શહેર વાડને રાય ર-
ણ વીરે, જ્યાં પરવતને હોમ પાહાડરે; જ્યાં હુરે આરા-
ધ માહારી માવડારે, તેતો આવડને પૂરે લાડરે. તેતો પશુ
પંખી દેહીન ગાનવીરે, કાંઈ નર નારીને રાયરે; કાંઈ એ-
વથ થાશે રાજ તમ તણીરે, કાંઈ ગુરુ છે અખ્યા માયરે. કાં-
ઈ પર મુલક પરદેશડેરે, કાંઈ પર ધરતી પરવાસરે; કાંઈ
જગથરે માહાદેવ તાહારી સાહમારે, કાંઈ પુરી કરે સહ આ-
થરે; કાંઈ ચાલો કેહેતામાં રાજ ચમકીએરે, કાંઈ પૂંઠ ઘ-
ડે જીવ જમરે. કાંઈ નવાણાં માહારાંમાંથી નીર વહેરે, કાં-
ઈ કાળજ કહડા થાયરે; કાંઈ હામ પડે ધરતી ગામડે-
રે, કાંઈ એવું માહારે છે કુખરે; કાંઈ જ્યારે રાજ તમ
ને કપશુંરે, ત્યારે તો થાશે સુખરે. ત્યારે નર નીતા નારી

એકત્રીસે, તેનો પગલે પગલે વાંકરે; તેનો દીસે દીન મુને
ખાદામણીરે, હુતો કોડ ભરી કલંકરે. હુતો રાણી કહે
રાજ સંચરે, કાંઈ ચલાવો ચતુર તોખારે. કાંઈ કહે
તાં શુકન જોઈ ચાલીયારે, ગજરો માર તેણે કારે. ગજ
રાણીએ આપી એટલે રાજ પાતે શુકન જોઈ

ને ચાલ્યા. જ્યાં રાજ ગયા કે રાણી માહા રૂદન કરેછે હે
દાસી રાજ વીના માહારા પ્રાણે રહેનાર નથી માટે રાજ
ની સાથે જવાય તો કીક. રાણીનું આ કહેવું સાંભળીને
એક દાસી બોલી કે આપણી એક દાસી પાસે અતીતની
આપેલી એક જડી ખુટી હતી તેમાં એવો ગુણ હતો કે
માણસ જોઈમાં રાખીને ને જનાવરનું રૂપ લેવા ચાહાય
તે રૂપ યજ્ઞ જાય. રાણીએ તે જડી લઈ માંમાં નાંખીને
પોતે ભમરી થઈને રાજની પાછળ ગઈ અને રાજના પેં
ગડામાં ભરાઈ ગઈ હવે જંગમમાં ઘણી ઝડપથી રાજ
જાય છે એટલે રાણી પેંગડામાંથી બોલી.

ફોહા-હજવે રેવંત રાજ એનાયોરે, કાંઈ કાળજી કકડા
થાયરે; કાંઈ સવા ગજનું છે રાજ નેળીરે, માહાર કા-
ભર અંગ દમાયરે. માહાર૦

ઘોડાને ધીમે ચત્તાવો. આ અવાજ મારને કાને આ
વ્યો એટલે ઘોડો ઉભો રાખીને ચારે તરફ જોવા માંડ્યું
પણ કોઈને દીઠું નહીં એટલે મન વાળ્યું કે એતો રાણી
ના ભણકારા વાગતા હશે એમ ધારી આગળ ચાલ્યા એ
ટલે ફરીને રાણી બોલી.

ફોહા-ધમાવતીના દીકરે, માહારી સળી નણુંદના
વીરે; માહારી૦ હજવે રેવંત તમે હાંકજેરે, માહાર સોસ
જાય શરીરે. માહાર૦

રાજ તરત ઉભા રહીને તત્તવાર એંચીને કહ્યું કે ને
હાય તે માહારા સામે આવો નહીં તો હું બાળીને પદલે

કરીશ. એટલે રાણી પાતાનું સ્વરૂપ બદલીને રાજના સા
મે આવીને ઉભી રહી એટલે રાજાએ કહ્યું કે તમે માહ
રા કેડો નહો મુકો તો હું માહારી મેળે આપધાત કરીશ
રાજાને રીસમાં જોઈ રાણીએ કહ્યું કે તમારી મરજી નથી
તો હું નહીં આવું. એમ કહી એક મેદાનમાં વાવ્ય અને
માહારી હતા ત્યાં એક વડ રોપ્યો તે રોપતાંજ માહારી
ગંભીર થઈ રહ્યો. પછી રાણીએ કહ્યું કે તમારે જવું છે
થ ત્યાં જાઓ હું તે અહીંયાંજ રહીશ તે તમે જ્યારે તે
ડા આવશો ત્યારેજ આવીશ એમ કહી રજા આપીને રા
જા ગયા એટલે રાણીએ પાછું વડ ઉપર રૂદન કરતા માંડ્યું

કુહો—હું રે સરજી હેત વાદળારે, કાંઈ છાયા કરતા
રહેતરે; કાંઈ હું રે સરજી હેત હંસલારે, કાંઈ શુકન ભલે
રા હેતરે કાંઈ બાંધે પાને વડલો રોપીએતરે, વડ તો યઈ
રહ્યો ધોર ગંભીરરે; વડ દામાવંતીના ત્રીકારે, મુકી આ
હ્યા નાજાંદ કેરા વીરરે. મુકી શરતારે સાદતી તું કોયમી
રે, કાંઈ મધુદ મધુર માં બોલરે; કાંઈ વીયોગ આશુ મુને
વાગેએરે, માહાર કાળજ સીદને તું છોલરે. માહાં વુજયો
આંખા વત હુંકારે, ભૂંડી મુજયી માર જાપ દુરરે; ભૂંડી
રૂદન જોઈ રાની તણુરે, કાંઈ વડલો થયો અકસુરરે. કાંઈ
રાણી રૂવે ધરશકેરે, તેથી દુટી પડે છે ડાગરે; તેથી વી
લાપ સુણીને યાકચાં વનચરારે, કાંઈ પડીયલ હૃદયમાં ફા
ળરે. કાંઈ આંસુડે ભીજાય રાણીના કંસુવોગ, કાંઈ ભી
જ્યાં છે નવરંગ ચીરરે; કાંઈ રૂદન કરતા રાણી જોષને
રે, કાંઈ યંભીયાં સરોતાનાં નીરરે, કાંઈ

રાણીનું રૂદન સાંભળીને નદીનાં નીર પણ યંભી રહ્યાં
છેવટ રાણીએ મન વાળ્યું. ગજરામાર એડ એડ કરતા
જાય છે આગળ રાપારપનું શહેર આંબું તે શહેરની બા
હાર મુકાઈ ગએલો બાગ હતો તેમાં જઈ ને બિભા રહ્યા

એટલે બાગ લીલા છમ થઇ ગયો અને ડૂલના છોડને
કુત્ર આવ્યાં. રાજા બાડ સાથે ઘોડા બાંધીને બાડ નીચે
સુતા એટલે જિંદગી આવી ગઈ. એટલામાં એજ ગામના ઢેડ
તથા વાપરી હમિય ભાંકડાં ચીસવા આવતા હતા તેઓ
આવીને જુવે છે તો બાગ ખૂંટી શાળી રહેયો છે અં
દર આવીને જોયું તો એક ઘેડો અને પુરુષ ઢીઠો તે જો
ઈને બાગની માલિક માળણ હતી તેની પાસે જઈને કહ્યું
કે તારો બાગ લીલા છમ થઇ ગયો છે, અને કોઈ મા-
હોટો પુરુષ બાગમાં સુતો છે. માળણ કહે કે તમને બાક
ડાં નહીં મળ્યાં હોય માટે તમે એમ કહો છો. પેલા માણ-
સોએ સમ ખાધ એટલે માળણ બાગમાં આવી પછી પા
તે એમનાં પગલાંથી આ બાડ લીલા થયાં છે એવું ધા-
રીને કુલ સુઠી હાર ગજરા બનાવી રાજાને આપવા જા
યછે એટલે ઘોડે ખુંખારો કર્યો તેથી રાજા જાગી ઉઠ્યો
અને માળણ ઉભી રહી. તેને માથે પાંચ મોહોરો આ
પી. માળણ મોહોરો જોઈ રાજા થઈ અને જાણ્યું કે આ
કોઈ રાજા છે એમ ધારી માળણ રાજાને પૂછે છે.

ફુહો-કોયારે મુલકના તમે રાજવીર, રાજા કીયાં તમારાં
ગામરે; રાજાં નહની વયમાં તમે નીસરચારે, એવું શું
પડ્યું છે કામરે. એવું તેજ ન મળે ત્રણ લોકમારે, રાજા
હજુએ છો બાળે વેશરે; રાજાં શરે ફુએ તમે આવી-
યારે. તમે કેમ વેઠો પરદેશરે. તમે નાકર ચાકર નથી સા
થમરે, કાંઈ ગંકલા આવ્યા છો આપરે; કાંઈ સાચુ
બોલો માહારા સાહ્યારે, તમને મુજ મારવાનું પાપરે તમને
હે રાજાજી નાહાની વયમાં રાજ પાટ તજીને એકલા
શા ફુએ પરદેશ વેઠો છો. માર કહે છે—

ફુહો—નથી અમે કાંઈ રાજવીર, બેહન નથી કરતાં
અમે રાજરે; બેહન પ્રયત્ન પ્રવક્ષણ કારણે, કાંઈ આવ્યા

મુલક જોવા કાઠરે, કાંઈ નામ કામ ત્યાં બતાવીએ, જ્યાં થવું હોય ચીવાનું કામરે, જ્યાં આ શહેર શામનું અમે જોઈને, પછી જઈશું જાણે ગામરે, પછી.

એ એકેન હું ગામ નથી, મુલક જોવા નીસરેયા હું, આ કાઠ શહેર જોઈને અહીંયાં આંચો હું, દસ પાંદર દા હાંગ રહેવાનો વિચાર છે પછી જાણે મામ જઈશું, માળાણ માકને પોતાને ઘેર તેડી લાવી અને જમાડ્યા પછી મારે કહે કે હું આ શહેરના રાજા પાસે જઈશું જો મને નાકર રાખાવો તો અહીંજ રહીશ. એમ કહી કચેરીમાં આવીને રા યરપતા સાચો હોમા રહ્યો, કુવરનું તેજ જોઈને રાજાએ વિચાર કર્યો કે આ કોણ ચોહોડા રાજાના કુવર છે એવું ધારીને પૂછે છે.

ફોહા-કોયા મુલકના તમે રાજવીરે, વળી હું છે તમારું નામરે; વળી શરે કારણ પરદેશ નીકળ્યારે, એવું શું પ-ડ્યું છે કામરે. એવું કોના કુખે તમે કુખીવારે, હજુ ત્રીસો છા બાળેવેશરે; હજુ રાજ તેજ કંઈ તમલમેરે, કેમ છોડ્યા પોતાનો દયરે. કેમ.

રાજાનાં વચન સાંભળીને મારે કહે કે નામ કામ તો માહારે બતાવવું નહી.

ફોહા અમે નથી રાજા રાજવીરે, કાંઈ છેટે છે માહારે ગામરે; કાં આંચો હું પરદેશમારે, રાજા ચાકર રહેવાનું કામરે. રાજા નામ માહારું નથી પાડારે, મ ને કાકારે કહે છે સહુ લોકરે; મને હેતે કરીને મને રાખ્યારે, હુના તેની હજુરમાં રહેરે. હુના ૧૦૦

હું રાજકુંડરે નથી માહારે ગામ પણ બાણુ દુર છે હું ત્યાં રસીય માહારે નામ હજી પાડ્યું નથી સહિ મને કાકારે કહે છે એવું સાંભળી રાજા ખુસી થયાં અને કહેયું કે તમે શા પગાર લેશો મારે કહે દર મહીને સવા લાખ

રાજાના સેવકો રાજા સવા લાખની રકમ રાંખણીને દુભ
 ડક્યાં અને વિચાર કર્યો કે માહારા આપ્યા લશ્કરના પ
 ગાર સવા લાખનો નથી અને આ એક માણસને એટલી બ
 ધી રકમ કેમ આપાય એનું ધ્યાનને પ્રધાનને પોતાની ના
 ખુશી બતાવી પ્રધાને કહ્યું કે જો હવે તમે આશા ભાગ
 કરશો અને જાણો કેક નાહાનો રાજા રાખશે તો આપ-
 ણી આપર જશે અને એનામાં સવા લાખના નેટલો કે
 સ હશે તેજ તે તેટલા માગ્યો હશે માટે ગમે તો એક
 મહીનો રાખીને રજા આપજો પછી રાજાએ હા કહી ત્યારે
 માંડે કહ્યું કે હું સવા પોદાર દાહડો નોકરી ઉપર આ.
 વીશ અને સાંજે ઘેર જઈશ. તમને કદી સલામ કરીશ ન
 હી માહારા કેઈને નમવાનો નિયમ છે. રાજા કહે માહારા
 સાથે રાજ એક પાણી રમશો એટલે બસ છે, માહારા પ
 ગારનું માણસ કાંઈ વધતરે કરતું નથી; એમ કહી માંડ
 ને બાહજ કર્યો પછી માંડ માણસને ઘેર આવ્યા અને
 કહ્યું કે હું નોકરીમાં બાહજ થયો એમ કરતાં મહીનો
 તો થયા આવ્યો એટલે રાજા વીચારમાં પડ્યા અને પ્રધા
 નને પૂછવા બાગ્યા કે હવે શું કરશું. પ્રધાને કહ્યું કે બા
 રમે દરવાજો રાક્ષસ આવે છે અને રાજ એક માણસ લે
 ણ જઈએ માટે માંડને ચોકી ઉપર મુકી એટલે રાક્ષસ
 માંડી નાંખશે પછી આપણે રજા આપવા નહી પડે રાજા
 એ માંડને કહ્યું કે રાતે બારમે દરવાજો પેરા ઉપર જઈ.
 માંડ કરે સાંજ સાંજ પડી એટલે માણસને ત્યાં આવી મા
 ડે પેરા ઉપર જવાનું કહ્યું તે રાંખણી માણસ દીલગાંદ
 ર થઈ અને માંડને કહેવા લાગી કે બાઈ એ દરવાજો રો-
 જ રાક્ષસ આવી એક માણસને લઈ જાય છે તે માટે આ
 જ તમારે ગાયે પણ ઘાત આવી છે માંડ કહે હું રાક્ષસ-
 થી બીતો નથી. પોતે હથીઆર સજીને પોતાના ઘોડાને

લુપ્ત રસ્તે દરવાજા ઉપર આવી શીવનું ધીમાન ધરવા ભા-
 ગ્યો કે જે માહારાજ તાહારા હાથમાં બચવાનું છે એમ કહી
 તરવાર ઉઘાડી કરી કમાડ એટલે ઉભી રહ્યો. મધરાત જ
 તાં રાક્ષસ આંગ્યો અને દરવાજા સામું જોતાં ખારી ઉઘા-
 ડી દેખીને ખુશી થયો કે આજે ખારી ભાગ્યના પંચાત
 પડશે નહીં એમ કહી ખારીમાં માથુ ધાક્યું કે તરત મા-
 ર્યો ઝડપથી ધાવ માર્યો કે રાક્ષસનું ધડ અને માથુ
 જુદુ થયું એટલે તેના નાક અને કાન કાપી લઈને મારી પો-
 તે મકાન ઉપર આવ્યો. રાજાને ખબર થઈ કે માર્યો રા-
 ક્ષસ માર્યો. રાજા અને પ્રધાન બહુ ખુશી થયા અને તે
 જો માર્યો દેવતા માનવા લાગ્યા માર્યો આવી રાજાને
 નીશાની બતાવી એ. લે રાજાએ ઇનામ આપ્યું. ઘણા દી-
 વસ થયા પછી સંપાવતી નગરીના રાજાની કુંવરી ડુનાદ
 માહા રૂપવંતીએ તેણે માર્યો કીરતી સાંભળી તેથી તેની
 સાથે પરવાને વિચાર કરી બરાહમણને બોલાવ્યો અને જા-
 ગળ આપી ન વીવાહ કરવા માંડ્યો. બરાહમણ કામળ સે-
 ધને દામાવંતીની પાસે ગયો ત્યારે દામાવંતી કહે કે માહા-
 રા કુંવરે તો દશવટે ગયો છે, એવું સાંભળી બરાહમણ
 રામારૂપના મુખમાં આંગ્યો અને વિચાર્યું કે ડુનાદે માર-
 ને બોળાવતી નથી માટે એને બદલે રામારૂપને પરણાવું તો
 ઠીક. એમ ધારી તે શહેરમાં આંગ્યો અને કહ્યું કે મા-
 હારાજ હું સંપાવતી નગરીમાંથી વેલીશાળ કરવા આંગ્યો
 છું રાજાએ વિચાર્યું કે હવે આપણે પરણવા જાના જવું
 પડશે કેમકે જો ઠીકરે સાથે હશે તો માહારા શીકારે મુકરે
 એ લઈ જશે માટે બરાહમણને બાહાર બેસારી રાજા અ-
 ને પ્રધાન એમાં બરાહમણને સરવે હકીકત પૂછે છે. બરા-
 હમણે કહ્યું કે માહારાજ મને માંડવદમાં ગજરા માર્યો
 સાથે વીવાહ કરવા સાર માંડ્યો હતો પણ તેતો દશવટે

ગયો છે અને કુવરીએ ગજરામાફને કહી જોયો નથી મા
 ટે તમે તેના નામથી આવો તો તમારૂં કામ થાય. રાજા
 એ કહ્યું કે હા તો મારો છે પછી ગજરામાફને પૂછ્યું કે
 ન આપી વીધાય કીધો તેણે અપાયતી નગરીમાં આવવાને
 વીધાઈ કરવાની વધાઈ આપી તે સાંભળી સહિ ખુશી થયા
 ગજરામાફને પણ પડયા આપી ખુશી કર્યો અને લગન
 ની તૃતીયારી કરવા માંડી. અહીંયાં રાવારેષે પ્રધાનને કહ્યું
 કે તમે પાછળથી ઠાકોરને શહેર સામંતના વડા સાંખીએ આવ
 જો એમ કહી લાવ લશકર સાથે રાજા તો રસ્તે ચડ્યા જી
 ને એવે ઠાકોર કચેરીમાં આવ્યા પણ ત્યાં તો સુતું સહ
 કીડું. પ્રધાનને પૂછતાં જવાબ મળ્યો કે રાજા પરજીવા મ
 થાઈ. હું પણ જવાનો છું અને તમને શહેર સામંતના વડા
 કહી ગયા છે એવું સાંભળી ઠાકોરને કુપ્ત લાગ્યું પણ નો
 કર રહ્યા માટે હુકમ માનવો, એમ ધારીને પોતે શહેર
 સામંતના રહ્યા થોડા દાહાડામાં જાન આવી પોહોઆની
 અખર થઈ એટલે, રાણીએ તમને ઉતારો આવ્યો ને તેમ
 ની ચતુરાઈની પરીક્ષા કરવા માંડી. રાણીએ સાત રંગના
 પડા બંધાવી રાજાને કહેવરાવ્યું કે તે પડા છોડ્યા ત
 મે આવો. તમે છોડ્યા તો હું તમને પરજીવ. રાજાને
 બહુ લીલાસા થઈ. પડાની વાત પોતે જાણતા નથી એ
 ટલે પાછા દાહાડે તો ઇજત જશે. અહીંયાં ગજરા માફ
 શહેરમાં ચમત કરે છે થોડા દાહાડા ગયા પછી શહેરની ખુ
 જી ખુશાલીના સમાચાર રાજાને લખી માઠક્યા અને પા
 છળથી પોતે ફકીરના વેશ લઈને રાજાની ચરચા જોવા સા
 ર પોતે પોતાના પવનવેગ થોડા ઊપર સ્વાર થઈ આકાશ
 મારગે જીડાયો તે એક ઘડીમાં કુલાંદનાં નગરમાં ઊડી
 આવ્યો ને એક મસાદમાં ઉતર્યો. અહીંયાં રાજાનાં મા
 જસે પડા છોડી શકે એના હુંશીયાર માણસને સોંપતા

ફરે છે તેમણે મુખાર પારોને મારને કહ્યું કે ફરીર થાકે-
 હેમ તમને સાત રંગના પડદા છોડતાં આવડે છે તેણે જ
 વામ દાંધા કે "ફ" બે મારેક તો છોડીયું એટલે સીપાઈઓ
 એ કહ્યું કે તમે અમારા રાજા પાસે પધારો ફરીર કહે
 અમારું રાજાને શું કામ છે સીપાઈઓ કહ્યું કે અમારા રા
 જા આ શહેરમાં પરણવા સારૂ આવ્યા છે પણ કુવરી
 એ પડદા બાંધાવ્યા છે ને તે પડદા છોડવાની રાજામાં શ
 કની નથી મારે તમારું કામ છે. એવું સાંભળી મારને ખા
 ત્રી થઈ કે રાજા હજી પરણવા નથી જો મને સાથે બહુ આ
 વ્યા હોત તો ક્યારેનું કામ થયું હોત પણ એમણે આપ
 ળાથી છાનું રાખ્યું તો તેનું કામ તેને મળ્યું પણ હવે આ
 પણ રાજાનું નીમક ખાઈ છે મારે તેમનું કામ તો કરવું
 જોઈએ એવું ધારી કહે 'ભાઈ તમે પરણવાનાં જુઓ બ
 ઇ આવો ફ' તે પેદેરીને પડદા છોડી આવું પછી તે જુ
 ષાં પેદેરીને રાજા પરણવા જશે તો રાણીને કાંઈ અંદ
 રે આવશે નહીં, સીપાઈઓ ખુસી થતા રાજાની પાસે
 આવ્યા અને બધી વાત કહી તેથી રાજા પણ ખુસી થયા
 અને પરણવાનો પોશાક તે ફરીર પાસે માંડવી દાંધા, ફ
 રીર સીપાઈઓ સાથે રાણીને કહેવારાંયું કે સાંજરે પડદા
 છોડવા સાકુ અમારા રાજાજી આવવાના છે તેથી
 રાણી ખજૂ પોતે સોળે શણગાર સજીને રાજાની વાટ જો
 તી બેઠી છે. હવે ફરીરના વેશથી આવેલા મારજી રાજાનાં
 વચ્ચે અમંદાર સજીને પોતાના રેવંત ઉપર સ્થાવર થતા એ
 રસે દેવાંથી જેવા દેખતા લાગ્યા તેમને જોઈને ધણીક સ
 તીઓનાં મન વીંહળ થઈ તેમનાં સત ચુકવા લાગ્યા માર
 જી પોતાના રેવંતને નમાવતા નમાવતા રાણીના મેહલ ત
 રફ આવ્યા તેમને જોતાંજ રાણી માંહીત થઈ ગયાં અને
 એક બીજાની નજરે એક થતાં થોડો તબીબીને રાણીના મે

દેહમાં દાખલ થયા. દાસીઓએ ખોડાને માલી બીધી રાણી
પોને પડદામાં ગળાં મારે બાહાર બેઠા છે ને રાણી સાત
રંગના પડદા વીસે પૂછે છે ને માફ તેના જવાબ આપે છે
એકલે દાસી પડદા છોડે છે.

કુરો—પડદે આગળા માહારા વાલભારે, તમે કહેલોને
પડદા કેરી રીતરે; તમે ધીજો પડદા કહી દાખવોરે, વર
ગાળા આરોધુ આણી પ્રોતરે. વર૦ ૧૭૧ ધીજો વનમાં
રાણી વન ચરેરે, કાંધ ધીજો તે વન કપાસરે; કાંધ૦ ધી
જી પૂકવ માથે પાધારે, એતા સોભ તી બારે માસરે. એ
તો૦ ૧૭૨ ભલો કહ્યોને ભલો પાઠવોરે, કાંધ ભલો ભ
જાગ્યો રંગરે; કાંધ૦ પીજો પડદા કહી દાખવોરે, તમને
પોઠાકુ સેવ પલંગરે. તમને૦ ૧૭૩ ધીજો પડદા પાછો ક
રોરે, રાણી પીગાતી સુખુળે રીતરે; રાણી૦ ધડા એકમાં
કહી દાખવુરે, પરણી લઈ જઈયું ખચીતરે. પરણી૦ ૧૭૪
પીજો રાણી વનમાં પેપટોરે, કાંધ પીજી ચણાની દાળરે;
પીજો ગેરાદતો કંચુવોરે, કસી કસી પેહેર આણી વાહાતરે
કસી૦ ૧૭૫ ભલો કહ્યોને ભલો પાઠવોરે, કાંધ ભલો ભ
જાગ્યો રંગરે; કાંધ૦ રાતો પડદા કહી દાખવોરે, તમને પો
ઠાકુ સેવ પલંગરે. તમને૦ ૧૭૬ પીજો પડદા પાછો ક
રોરે, રાણી રાતાતી સુખુળે રીતરે; રાણી૦ ધડા એકમાં
કહી દાખવુરે, પરણી લઈ જઈયું ખચીતરે. પરણી૦ ૧૭૭
રાતી તે વનમાં ચણાકારે, રાણી રાતો કસુખો મજીરે;
રાણી૦ રાતો ગેરાદતો ચુલોરે, બારે માસ પેરંતો દીઠરે.
બારે૦ ૧૭૮ ભલો કહ્યોને ભલો પાઠવોરે, રાજા ભલો
ભગત્યો રંગરે; રાજા૦ કાજો પડદા કહી દાખવોરે, તમ
ને પોઠાકુ સેવ પલંગરે, તમને૦ ૧૭ રાતો પડદા પાછો ક
રોરે, રાણી કાગાતી સુખુળે રીતરે; રાણી૦ ધડા એકમાં
કહી દાખવુરે, પરણી લઈ જઈયું ખચીતરે. પરણી૦ ૧૮૦

(૫૫)

કાળો તે રાણી વનમાં ઢોસીવેરે, કાંધ તેથી કાળેરો કાગરો
કાંધ૦ કાળો ગેરાદનો ચાટવોરે, ભણે થાભના વસીવત
નાગરે, ભણે ૧૮૧ ભલે કહ્યોને ભલે પાઠવ્યોરે, રાજ
ભલો ભજવ્યો રાંબરે; રાજ૦ લીસો પડદો કહી દાખવો
રે, તમને પોઢાડુ સેજ પતંગરે. તમને ૧૮૨ કાળો પડદો
પાછો કરેરે, તમે સુણુને લીના કેરી રોતરે; તમે ૭૬
એકમાં કહી દાખવો, પરાણી લખ જણથુ ખચીતરે. પર
ણી ૧૮૩ લીસો તે વનમાં વાણીળીઓરે, રાણી લીસો
તે જવનો છોડરે; રાણી ૦ લીસો ગેરાદનો સાગુડોરે, કાંધ
ઓટતાં પોઢોએ કોડરે. કાંધ ૧૮૪ ભલે કહ્યોને ભલે
પાટવ્યોરે, રાજ ભલો ભજવ્યો રાંબરે; રાજ૦ કાળરો પ
ડદો કહી દાખવોરે, તમને પોઢાડુ સેજ પતંગરે. તમને ૦
૧૮૫ લીસો પડદો પાછો કરેરે, તમે સુણુને કાળા કેરી
રોતરે; તમે ૭૬ એકમાં કહી દાખવો, પરાણી લખ જ
ણથુ ખચીતરે. પરાણી ૧૮૬ કાળરો રખારી ઘેર ઘેટડોરે,
રાણી કાળગી ભાવસાર ઘેર ભાતરે; રાણી ૦ કાળરી ગેરા
દની આંખડીરે, તેતો આંખતા માજમ રાતરે. તેતો ૧૮૭
ભલે કહ્યોને ભલે પાઠવ્યોરે, રાજ ભલો ભજવ્યો રાંબરે;
રાજ૦ કરેતો પડદો કહી દાખવોરે, તમને પોઢાડુ સેજ પત
ંગરે. તમને ૧૮૮ કાળરો પડદો પાછો કરેરે, રાણી કરે
તાની સુણુને રોતરે; રાણી ૦ ૭૬ એકમાં કહી દાખવોરે;
રાણી પરાણી જાઉં ખચીતરે. રાણી ૧૮૯ કરેતો ધાંચી
ઘેર બળીઓરે, રાણી કરેતો કુભાર ઘેર ચાકરે; રાણી ૦
કરેતો ગેરાદનો રંગીઓરે, જની સોના વરણી ત્રાકરે. જ
ની ૧૯૦ સાત ડોઢાંચાને હજુ છોડવોરે, રાણી પૂછો તે
ફલ જવાળરે; રાજી ૦ રાજો હાથમાં રખે ઓરતારે, અણ
દો પૂછો તે કહુરે. આજ ૧૯૧ રૂપ જોઈને હરખ સાહ
બારે, કથન સુણી ગાંઠ સાહ બાણુએ કથન પેના ભવ-

ના પૂજ્ય પામીએ, સ્વામી મહદ વિદો મુશ્ન જાણે. સ્વા
મીં પડદા છોડ્યા માહારા વાલગારે, હવે રહેતી નથી મ
ને ધીરે. હવેં વરમાળ આરોપુ કેતશુરે, કરી પાપુ નજી-
અમ ફેરા વીરે, કડીં ૧૯૩ ભલા કહ્યાને ભલા સાંભળવા
રે, રાજ ભલે. ભજાવીયો રંગરે; રાજાં ગદબદ પડદો
કહી દાખવોરે, તમને પોઠાડુ સેજ પમંગરે. તમને ૧૮૪
કુલાદ કહે છે કે તમે પડદા છોડ્યા તેથી મને ધણી
હરખ થયો છે મારે હવે જમદીથી તમારી સાથે પરણવાના
એક નવો પડદા પુછુધું તેનો મને જવાબ આપો એટલે
માહારા સરવે મનોરથ સફળ થાય.

કુલો — પડદા પાછો કરો કામનીરે, તમે આવી બેસો
સનમુખરે; તમેં ગદબદ પડદો કહી દાખવોરે, પરણીને પમા
ડુ મુખરે. પરણીં ૧૯૫ ગદબદ ધીને આકરે, રાણી ગદ-
બદીઓ કંસારે; રાણીં ગદબદ રાણીની કુમ સેજડીરે,
તેમાં પોઠોડુ કુમદ નારે. તેમાં ૧૯૬

રાજા પડદા છોડી રહ્યા એટલે રાણીએ માફને રજા
આપી તેથી માફ પોતાને કિતારે પરણવાની તકવાથી કરવા
સાફ આવીયા પોતે પેહેરેલા પેશાક રાજાને આપીને કહ્યું
કે તમે તાકીદથી પરણીને તમારે દેશ લેઈ જામે કદાચ આ
પરપંચ રાણીના જાણવામાં આવશે તો પંચાત થશે, એવું
કહીને માફ પોતે ઘોડા ઉપર સ્વાર થઈને રાખાડપના શેડુ
રમાં પોતાની નોકરી ઉપર આવી પેઠોઆ. રાજા પણ રાતરે
પેલાં લુગડાં પેહેરીને રાણીને પરણી બાબ્યા અને સવારમાં
પોતાની રાજધાની તરફ જવા સાફ નીકળી પડ્યા રાજાને
આવવાની ખબર જાણીને માફજી છુટી સ્વારીએ ઘોડો
થેકાવતા રાજાની સામે આવવા સાફ નાસરેલા રસ્તામાં ઘા
ડે ધણી મસ્તી કરવાથી માફનો અંબોડો છુટી ગયો તેમાંથી
અતરની ખુશખો રાણી કુલાદવા રથમાં, આવી એટલે રા.

જીએ દાસીને પૂછ્યું કે:--

હો--અટપટ પડરા દાસી જાલજેર, મને માફ જો-
વાની ખાતર; મને ૦ રાયારૂપ માહારો ખાંધયોરે, કાંઈ ગજારો
માફ માહારો કાંઈરે, કાંઈ ૦ રાયારૂપનો ચુડો ભાગીઓરે,
ગજારો માફનો ચુડો હાથરે; ગજારો ૦ હવે શહેર એનામાં
નહી સંચરે, હુંતો નહી જાઉં એની સાથરે. હુંતો ૦

અરે દાસી હું રાયારૂપનો ચુડો ભાગીને ગજારો માફ
ના નામનો ચુડો ધારણ કર્યું હવે માહારે એના શહેરમાં
જવાનો નીયમ છે એવું કહી પડદામાંથી ડાકુ ખાહાર કા-
હાવી જોયું એટલે માફને દોઢા. માફ રાજાની પાસે આ-
વ્યો રાયારૂપ માફને જોઈને ખુશી થયા અને શહેરનાં દર-
વાજાની પાસે આવી પોહોચ્યા એટલે રાણીએ પોતાનો
રથ દરવાજા ખાહાર ઉઠા રખાવ્યો પછી રાજાએ કારણ
પૂછ્યું ત્યારે રાણીએ કહ્યું કે માહારે બાર વરસ સુધી આ
શહેરમાં પેસવાનો નીયમ છે તેથી શહેર ખાહાર મેલેલ ખા-
ધારી રાણીને રાખ્યાં. રાણીએ ત્યાં એક સરોવર બાંધાવ્યું
તે એવા વીચારથી કે કોઈક દિવસ પણ માફ ઘોડો પાવાને
અહીંયા આવશે. એમ કરતાં ધણાક દહાડા વીતી ગયા પ-
છી એક દિવસ માફ ઘોડો બેઠાવતા રાણીના મેઢુલ તરફ
ગયા ત્યાં સરોવર બાંધું દોડું એટલે ઘોડાને પાણી પાવા
ગયા. રાણીએ ગજારો માફને આવતા દોઢા એટલે ઘરે
આવીને કહ્યું કે--

હું માફ આ સરોવર કાંઈ તમારા ઘરડાએ ખાંધાવ્યું
નથી કે તમે વગર પૂછે ગાછે ઘોડાને પાવા લઈ નાઓ
છો માફએ ઘોડાને જાંચી રાખીને કહ્યું કે--

અરે રાણી પાણીને વાસ્તે આટલાં લીલાં પીળાં કેમ
થાઓછો માહારો ઘોડો તમારા પાણીમાં ઉતર્યો તો તેને
ખસે હો આ કહું માફ કહું આપીને પાછો જાયજો એ

એટલે રાણી કહ્યું કે—

અરે માહારાજ તમ અહીયાં પધારો પાછા જાઓ તે તમને માહારાજ સમ છે. રામની દવાઈ છે મેં તમારે માટે તે તમારે વરસને નીચમ લાંચો છે માફ થોડાને લઈને તે અદેલમાં ગયો ત્યાં દાસીએ થોડો બાકી લાંચો અને માફને પક્ષંગ ઉપર એસારીને વીચીધ પ્રકારના રસોઈ કરી મારને જમાડ્યા. ત્યાં દરખમાં આખી રાત જતી રહી અને સજારે અધું તારે રાણીએ મારને કહ્યું કે તમ માળાજી ના મરમાંથી સજંગ જોદાવળે. માફ ત્યાંથી નીકળીને મક્કા ન ઉપર આવ્યા અને માળાજીને બધી હકીકત કહી પોને દરબારમાં ગયા અને રાતનો ઉજગરો તેથી બોધાં આવનાં હતાં અને આંખો પણ લાલ પડ હતાં માટે એક સીપાઈ મારને મસ્કરીથી પુછવા લાગ્યો કે—

ફુલો—આજની આંખોરે ઠાકોર રાતીઓરે, કાંઈ ઉત્તમ રાતું ઘેતરે; કાંઈ કીયા માલોલેરે રંગ માણીઓરે; ઠાકોર જગ્યા છે સાચી રેતરે. ઠાકોર.

આજ કેલ માનીતીને માલોલે ગયા હતા કે ઉજગરો થયો છે. મારજીએ કહ્યું કે—

ફુલો—અમે ગયાના રાયની વાડીઓરે, બૂંડા સાચી મળ્યા દસ ચીસરે; બૂંડા કેસરે કસુંબા ત્યાં થોળીયારે, પ્રેમ પ્યાલાની મચી ગીસરે. પ્રેમ.

અમે તો રાજના બાગમાં ગયા હતા ત્યાં કેટલાએક સો બતીઓએ કસુંબો કાહાડ્યો તેની કેફ હજી ઉતરી નથી. સીપાઈએ કહ્યું કે—

ફુલો—અમલની કેફ ઠાકોર ઘેરીઓરે, કાંઈ મારયાં સો રંગીનાં બાજરે; કાંઈ નેણ બજેલે નાચી નીરખ્યાનરે, શું સમજાવો મનુરે સુખાશરે. શું.

મારજી માનો ન માનો પણ આખી રાત કોઈ નાચી

સામે એક નળરે નીચાં કર્યું છે તેથી આંખો બળે છે. એટલું કહેતામાં માથેને ડીસ ચડી એટલે સીપઈ દમાઈ ગયો, પછી માથેએ ઘેર આવી રાણીના મહેલ સુધી સુરંગ મોઢાડી આવજા કરવા લાગ્યા. એમ કરતાં વરસ પૂરાં થતા આવ્યાં એટલે એક દાહાડો રાજા રાણીને મોઢાડે પધારવા તે વખત માથે મહેલમાં હતા તે રાજાને આવતાની ખબરે તત્કાલ ઉતાવળા સુરંગમાં ઉતરી પડ્યા પણ માથાની પાંધડી રહી ગઈ. રાજા મહેલમાં આવીને રાણીની પાસે બેઠા અને કહ્યું કે હવે શહેરમાં આવતાને એ ચાર દાહાડા બાકી છે એમ જાત કરતાં રાજાની તબીબે માથેની પાંધડી ઉપર પડી એટલે રાણીને પૂછ્યું કે—

ફુલો—રાજા કહે રાણી સાંભળોરે, કાંઈ પૂછીને લખ્યે પારે; કાંઈ સાચુ બોલોને તમે સતવતારે, રાણી કેટલા પુરુષ ઘેર નારે. રાણી.

રાજાએ કહ્યું કે તમે કેટલા પુરુષની સ્ત્રી છો, રાણીએ ધાર્યું કે રાજા પાંધડી નોઈ વહેમમાં પડ્યા છે. પણ માહારે તો સાચે સાચુ કહેવું નોઈએ; રાણીએ કહ્યું કે—

ફુલો—સાચુ કહુરે રાજા સતવતારે, તમે સુખજી સંઘ જો મારે; તમે પતીવરતા અને પાળીએરે, કાંઈ ચાર પુરુષ ઘેર નારે. કાંઈ.

હે રાજા માહારે ચાર પુરુષ છે પણ હું ખરેખરો પતીવરતા ધરમ પાળું. રાજાએ કહ્યું કે—

ફુલો—પતીવરતા નારી એકનારે. તમે ચાર કહ્યા તે બે ભરે; તમે પર પુરુષ સાચે બાંધતારે, પ્રથમ ગણે તે બાકી બેહનરે. પ્રથમ.

રાણી રાજાને ખુશાસો કરી સમજાવે છે.

ફુલો—પદ્મંગ માહારામાં રાજા પોઠતારે, તેમાં પ્રથમ પાપા નર ચારે; તેમાં તેની વચમાં સુત્ર માહારે, માટે

ગણી થા તે મેં મરથારે. માટે

રાજાએ ફરીથી પૂછ્યું કે તમે રાખી વાત કહેા ત્યારે રાણી ફરીને કહેછે—

કહેા—સાચું કહેતારે રાજા થક યથારે, તમે સુંણીને પામળે પારે; તમે જીવતાં લગી એક બંખીએ, અમે તે પૂરૂષ ઘેર નારે. અમે

હે રાજા હું આ પાધડીનાળા પૂરૂષની નાર છું. રાજા એ કહ્યું કે એ પાધડી કોની છે; રાણીએ કહ કે તમારા નામની છે. અમે તારે વરસ એ પાધડીને જોઈ. મન નાળયું કે એજ રાજા ખેડા છે, રાજાએ પૂછ્યું કે એ પાધડી કોણે ખાંચી આપી, રાણી કહે મેં માહારે હાથે ખાંધી છે. રાજા કહે ત્યારે અમારા દેખતા ફરી ખાંચે. રાણીએ કહ્યું કે પૂરૂષના દેખતાં સ્ત્રીથી પાપડી ન ખાંધાય. રાજા પાધડી ભાગીને પાદમાં ગયા એટલે રાણીએ સુરંગમાં બેઠેલા માડને આપી તેણે જીવી હતી તવી ખાંધાન તૂંધવારે કડી એટલે રાણીએ રાજાને બોલાવ્યા. રાજા જોઈને વિચારમાં પડ્યા કે આ પાધડીની ખાંધણી ઠકોરના જીવી છે માટે ઠકોરને આપણી નોકરીમાંથી રજા આપવી એવું ધારીને પોતાને મહેલે પધાર્યા. ઠકોર પણ સુરંગમાં થઈને માળણને ઘેર ગયા અને નોકરીનો વખત દર પારમા હાજર થયા એટલે રાજાએ કહ્યું કે ઠકોર તમે તમારા પગાર ચુકાવી લેઈ ઘેર જાઓ; ઠકોર પગારના રૂપી આ લેઈ ઘેર આત્યા અને માળણને કહ્યું કે બેહન આ પદશામાંથી માહારા નામનું સત્તાવરત ચલાવળે. હું માંડવગઢના જામ રાજાનો કુંવર ગજરો માડ છું જો તાહારો રાજા જોરે જીવમથી આ પદશા પડાવી લે તો મને કાળજી લખળે. એવું કહી પોતે રાજા પાસે ગયો અને કહ્યું કે માહારાજ મેં માહારો પદશા માળણને ઘેર સોંપ્યો છે.

તે તમે સાચવજો, જો કોઈ દાનત બ્રાહ્મણ તો તમારી
ખરાબી થશે કેમકે માહાર નામ ગજરા માફ છે એટલું
કેડુતાંજ રાજાના મનમાં ધ્રાસકો પડ્યો કે મુકરર કુલાદેને
એ સેઈ જશે માટે જોમ જલદી પાય તેમ એને અહીંથી
વીધાય કરવો જોઈએ એવું ધારી રાજા મારને વીધાય કર
વા આળ્યાં મારે પાછા ફરવાનું કહ્યું પણ વીસ ગાઉ
સુધી રાજા સાથે ગયા. પછી મારને મુકીને રાજા પા-
છા ફર્યા એટલે તરતજ મારે પોતાના ઘોડાને ઉડાડી
મુક્યા તે બાજુજુલુ કરતો એક ઘડામાં કુલાદેના મહેલમાં
આવી ઉભો રહ્યો. રાતે રાપાર પાતે સુતાં સુતાં વિચાર
કરેકે કે પાપ ગુણ હવે ઠીક થયું; આ વિચારમાં રાજા જો
ધી ગયા એટલે સુપતાં આવવા લાગ્યાં તેથી રાજા જાગી
ને જાગી ઉઠ્યા અને મામીન કહ્યું કે મને આવાં સ્વપ-
નાં આવે છે. સ્વપનાની વાત સાંભળીને મામીએ રાજાને
કહ્યું કે--

કુલો--સમણાં પડો સુકે લાકડેરે, કાંઈ સમણાં સમુદરે
બેરે; કાંઈ સમણાં સાચાં નહોય રાજવીરે, કાંઈ સમણુ
વંજાને પેટરે કાંઈ સમણે નીરધન પામે ધનનેરે, કાંઈ
વંજાને પ્રસવે પૂતરે; કાંઈ સમણે દુરગ વિદ્યા ભણેરે,
કાંઈ સારુ પામે ધર સુતરે. કાંઈ સમણે ભુખ્યો બોજન
જમેરે, કાંઈ તણાય તેની કુખરે; કાંઈ જાગીને જુવે સ
વારમારે, તોએ પેડમાં ભુખતી બુખરે. તોએ

મામીએ સ્વપનાની વાત સાચી નથી એમ કહ્યું પણ રા
પારપને જોધ ન આવી તેથી તરત જીડીને કુલાદેને મહેલ
ગયા અને છાતો માનો ભી તે થઈને ઉપર ચડવા માંડ્યું
એટલે રાજાને ખબર પડી તેથી બોલી.

રાજા એકદમ ઉપર ચડી મહેલમાં આવ્યો ત્યાં મારેના
જોવા માણસ દોઢા રાજાએ ધારયું કે જો બંને ભિગા વ

શ્રી તો માહાકેર વરતાયો તેથી રાજાનો હાથ બાંધી બંધખાં
માં લેઈ ગઈ અને કહ્યું કે—

ફોહો! બેઠેનને ઓહોલે શું આવીયારે, તમે જાગ્યાને મા
ડી જાયા વીરરે; તમે રાયારૂપનો ચુડો ભાગીઓરે, ગજ
રા મારનાં ઓઢયાં ચીરરે. ગજરાં

અરે રાજા હુંતો ગજરા મારની ધણીયાણી છુ અને
તમે માહારા ભાગ છો એથી રાજાને બહુ ગુસ્સો ચડ્યો
અને રાંડને બાંડે લટકાવી તીરે જાણ કરવાનો નિશ્ચય કરી
પોતે મામી પાસે આવીને બધો વાત કહી તે રાંબળી મા
મીએ કહ્યું કે—

ફોહો—મામીયું મુકીને ઓઢ ચુંદડીરે, કાંઈ લગવ્યું કુળક
પૂતરે; કાંઈ ભાલો ભાગીને ધડાવ રેંદીઓરે, કાંઈ કાં-
તો બીણો સુતરે. કાંઈ તેની વણાવ બીણી પામીરે, જ
હ મુકો મારજીને બેટરે; જહાં જેમ જનાવર પોતે પાજે-
છેરે, તેમ તાહાર જરથ પેટરે. તેમ

મામીએ રાયારૂપને ધણાં મેણાં માર્યાં; પણે માર્યો
તહપાડી કરવા માંડી. સવાર થતાં રાણી અને દાસીને ઘો-
ડા ઉપર બેસાડી રાયારૂપની કચેરીમાં લેઈ ગયા. રાયારૂપે
તેમને દીઠાં કે તરત પોતાના ઘોડેચારોને પકડવાનો હુકમ
કર્યો એટલે માર્યો ઘોડાને ઉરાડી મુક્યો અને રાજા ત-
થા તેમના સ્વારોમાં વકાશીને જોઈ રહ્યા. મારૂ કુનાદે
રાણીને પીયરમાં મુકીને પોતે ઊંડલકુંડલના મુલકમાં ગયા,
અને ત્યાં માહાદેવની વાડીમાં ઉતારો કર્યો. ત્યાંતો રાજા-
ની કુંવરી સુધડદેને મારની સાથે વરવું છે માટે રોજ મા
હાદેવની પૂજા કરેછે. એક દાહાડો કુંવરી માહાદેવની પૂજા
કરતા વાડીમાં આવી ત્યાં મારજીને દીઠા એટલે તેનું રૂપ
જોઈને સુધડદે પૂછેછે.

ફોહો—કીયારે મુલકયા આવ્યા સાહજારે, તમે કીયા મુ-

લખમાં જાઓરે; તમે ૦ કેઇ જનેતાને પેઠ જનમીઆ, તમે
કેઇ ગોશીના નામરે. તમે ૦ સાચુ ખોલોરે રાજ સતવ તારે,
કાંઈ કીયાં તમારાં ગામરે; કાંઈ ૦ કુંવર છે! રાજ કોણ ત
હારે, વળી શું છે તમારૂં નામરે. વળી ૦

તે સાંભળી માંડ્યે કહ્યું કે—

ફોહા—ઉતરખંડથી અમે આવીયારે, કાંઈ પશ્ચિમ અમા
રા ભાતરે; કાંઈ ૦ આભામંડળના અમે રાજવીરે, રાણી
મંડા ગોશીના નામરે. રાણી ૦ હું તા કુંવર જહાંગીરનો
રે, કાંઈ ઘડ માંડવ માહાર ગામરે; કાંઈ ૦ આગમાનીવીનો
દીકરેરે, કાંઈ ગજરો માંડ છે નામરે. કાંઈ ૦

અમે ઉતરથી આવ્યા છીએ પશ્ચિમ તરફ જવું છે અ
ને જે માહારા ઉપર મોહીત થઈ અને હાથે છે તેના હું પુ
રૂં હું રાણીના મનમાં આવંદ થયો અને કહ્યું કે મા-
હારાજ હું તમને વડી મુકી હું માટે સાંજરે માહારા મો
હોણે પધારજો. એમ કહી સુધરે પોતાના મહેલમાં પોતા
ની સખી દાગર જે પ્રધાનના કુંવરી છે તે સાથે આવી
અને રંગ મહેલ શણગાર્યો.

ફોહા—રંગ મહેલના નીંદર ઓરડેરે, કાંઈ યોજો છે આ
કામગીરે; કાંઈ ૦ મેઘા ફગ માંહી મુકીયારે, કાંઈ રાજવણ
ની રીતરે. કાંઈ ૦ રસોઈ બનાવી છે બત્રીસીરે, કાંઈ અ-
દકી આંહી પ્રીતરે. કાંઈ ૦ કુચ સાકર અતી ઉકાળીયારે, કાં-
ઈ તેજના તઈયારરે; કાંઈ ૦ માંડ જોતાં પોત માંહી રહેરે
કાંઈ રાજ માંડા શણગારરે. કાંઈ ૦

રાણીએ પોતાના મહેલ ભભકાદાર કર્યો અને પોત
ના પ્રાણહારને સાંડ બત્રીસી રસોઈઓ પણ તબયર કરી
થઈ પોતે શણગાર પેહેરત માંડ્યા.

ફોહા—જરૂરની કારનો સુંદર રાણીડેરે, માંહી ઝાઝો ક-
સું બી રગરે; માંહી ૦ તેતો આડ્યો અલખેલીયરે; નામાં

ભાસે ગોશ્વર સહ અંગરે. જોમાં વેળા લાંબી થીય સરી-
અરી. ફેળા ને મણી થીય કુપરે; ફેળા સેથે સુદર પુ-
રયો શાળીતારે, મરગ મદની લીલી માન ચેરે. મરગ
ભાલ સુદર અરાજતરે, મદમાતીનું જીવન જોરે; મદ
ભયુગ્રી કમાન છાલીલીને, રતનાગાં લોચન રસ કુપરે. ર-
તનાં અતી અણાયાગાં અપગ ઘણારે, છે કટાક્ષ કટાનું
રૂપરે; છે નાસીકાની વાળી જુએ જુએ અરે, વેતર મુક-
તા છે લગસુ ઠલરે. વેતર અરણ અધર પર લગકારે
જોતાં મુન્દી અંજે તનકાળરે; જોતાં હાથ કરે મદ મધુરરે,
કાંઈ દાડમ બીજશા દંતરે. કાંઈ કુદન રેખા દંતમાં દા-
સતારે, અળકાટશુ અંજે ચીતરે. અળાં જુગલ મણી છે જ-
ળકતારે, કરણ કુજ પાન પીજોને જુએ; કરણ ચોટમે
ગોશ્વરો ગોશ્વરો બમકતારે, ઘણા ધુધરા કેરો ગુછરે. ઘણાં
કોડી સુરજ વદને નાશુએ, સુદર મુખક મધુર છે ગા-
નરે; સુદર રંગ તંબાળ મુખ ચોળશરે, અગાનેણાને
વાંકો મોડરે. મરગાં જરકશા જુગાની કાળી કંસુકારે, કશી
કશીને પેહેડી કોડરે; કશી વૃથા તનમનીઆં હેમની હાંસ-
ડીરે, માદળીઆં અશસીય ન માલરે. માદળી પ અકળી
અંદનહાર ચેરસનેરે, મૂકતાકુળ મળા વાંશાળરે. મુકતાં
કંકગ સહીત કનક કર સુડલેરે, મળગળ અજોડો છે સા-
થરે; મળાં વાંક વીંટી બાજુઅ ધ બેરબીરે, છતા આરથી
રહી છે હાથરે. છતાં કુંવરી બની અનુપ અપહરારે, કાં
ધ તેજ તજો નહીં પારરે; કાંઈ કુજ અતર બેહેડી રહ્યરે
એની બની સુધડે નારે. એવી

ઘણા સરસમાં સરસ અને શાળીના શાગુગાર પેહેડીને
રાણી સુધડે પોતાના માનીતા માડની વાટ જોડી જરૂર
બેડી છે એટલામાં ગજરોમાર પોતાના રેડતને માહારવ-
ની વાડીમાંથી કુનારીને રાણીના બેહેલમાં આપ્યા. રા-

